

Rapport om solvens og finansiell stilling (SFCR)

DNB LIVSFORSIKRING AS

2017

06.05.2018

INNHOOLD

SAMMENDRAG	3	B. SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL	10	C. RISIKOPROFIL	17	E. KAPITALSTYRING	28
A. VIRKSOMHET OG RESULTATER	5	B.1 Generell informasjon om systemet for risikostyring og internkontroll	10	C.1 Forsikringsrisiko	17	E.1 Solvenskapitalen	29
A.1 Virksomhet	5	B.2 Krav til egnethet	11	C.2 Markeds- og kredittrisiko	19	E.2 Solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet	30
A.2 Resultater fra forsikringsvirksomhet	6	B.3 Systemet for risikostyring, herunder egenvurdering av risiko og solvens	12	C.3 Likviditetsrisiko	22	E.3 Bruk av den durasjonsbaserte undermodulen for aksjerisiko ved beregningen av solvenskapitalkravet	30
A.3 Resultater fra kapitalforvaltningsaktiviteter	8	B.4 Systemet for internkontroll	15	C.4 Operasjonell risiko	22	E.4 Forskjeller mellom standardformelen og benyttede interne modeller	30
A.4 Resultater fra andre aktiviteter	9	B.5 Internrevisjonsfunksjonen	15	C.5 Andre vesentlige risikoer	23	E.5 Brudd på minstekapitalkravet og brudd på solvenskapitalkravet	30
A.5 Annen relevant informasjon	9	B.6 Aktuarfunksjonen	15	C.6 Annen relevant informasjon	24	E.6 Annen relevant informasjon	30
		B.7 Utkontraktering	15	D. VERDIVURDERING FOR SOLVENSFORMÅL	25		
		B.8 Annen relevant informasjon	16	D.1 Eiendeler	25	VEDLEGG	31
				D.2 Tekniske avsetninger	25		
				D.3 Andre forpliktelser	27		

Sammendrag

BAKGRUNN

DNB Livsforsikring AS (DNB Liv) er et 100 prosent eiet datterselskap av DNB ASA. Selskapet tilbyr livsforsikring og pensjonssparing i Norge. Selskapet tilbyr produkter som gir økonomisk trygghet for kundene. For å fylle denne rollen er styring av risiko og kapital en viktig del av virksomheten. Dette skal bidra til at kundenes pensjonsmidler er sikret på en god måte slik at pensjoner og erstatninger kan utbetales til forsikringstakerne i henhold til inngåtte kontrakter. Myndighetene har etablert et eget regelverk som skal sikre at forsikrings-selskapene har tilstrekkelig kapital til å innfri sine forpliktelser. Regelverket er felles for alle forsikrings-selskap i Europa og betegnes som Solvens II. Solvensregelverket stiller krav til selskapenes kapital, risikostyringssystem og transparens. Kravene er inndelt i tre pilarer. Pilar 1 er de kvantitative kravene til solvenskapital med beskrivelse av beregningsmetoder. Pilar 2 stiller krav til selskapets risikostyringssystem hvor selskapets egenvurdering av risiko og solvens er en viktig del. Pilar 3 er kravene til offentliggjøring av informasjon. Offentliggjøring av informasjon skal gjøre det mulig for myndigheter, kundene og investormarkedet å vurdere forsikrings-selskapets solvens, risiko- og kapitalstyring. Rapport om solvens og finansiell stilling er en del av DNB Livs Pilar 3-rapportering. I tillegg til opplysninger i denne årlige rapporten fremkommer opplysninger om

DNB Livs solvenskapital, solvenskapitalkrav og selskapets finansielle stilling i DNB og DNB Livs regnskapsrapportering. Styret behandler og beslutter rapporten om solvens og finansiell stilling før offentliggjøring. Rapporten er ikke underlagt revisjon.

DNB Liv oppnådde et resultat etter skatt i 2017 på 2 milliarder kroner, hvorav 1,5 milliarder deles ut som utbytte. Selskapet hadde en forvaltningskapital (sum eiendeler) på 317 milliarder per 31. desember 2017, hvorav 284 milliarder var kundemidler.

SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Selskapets system for risikostyring og intern kontroll bygger på prinsipper som tydelige mål og strategier, policies, standarder, instruksjoner samt en effektiv struktur og rapportering. Ansvaret for risikostyring og internkontroll er operasjonalisert gjennom et tredelt linjeforsvar hvor det skilles mellom en utøvende (forretningsområdene i DNB Liv), overvåkende (risikostyring) og kontrollende enhet (internrevisjon). Den operative risikotakingen og risikostyringen skjer i forretningsområdene, mens premissgiver for risikotaking ivaretas av en uavhengig seksjon for risikostyring. Risikostyringssystemet er verktøyet for å kunne ivareta egen målsetting og lovmessige krav til styring og kontroll. De

lovmessige kravene til risikostyringssystemet er funksjonene for risikostyring, aktuar, compliance (enheten som skal kontrollere at selskapet følger lover og retningslinjer) og intern revisjon. Risikostyringsfunksjonen skal tilrettelegge for implementering av risikostyringssystemet.

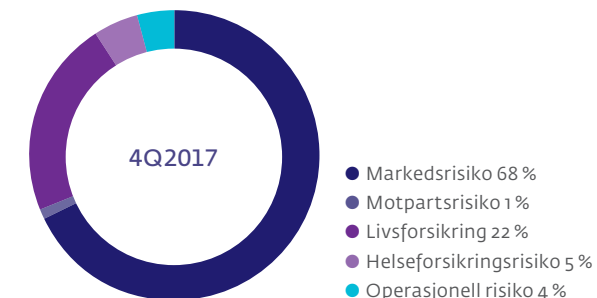
Selskapet har etablert et rammeverk for risikoappetitt som gir en helhetlig og balansert oversikt over risikoen DNB Liv er villig til å akseptere for å nå sine mål. Måling mot risikoappetitt gir en overordnet oppsummering av risikosituasjonen. Målet for risikonivå og sammensetning operasjonaliseres gjennom rammeverket. Dette reflekterer at DNB Liv har som mål å ha en lav risikoprofil. Kravet om en lav risikoprofil vil også reflekteres i andre deler av rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter. Det er ikke gjennomført vesentlige endringer i rammeverket i 2017.

RISIKOPROFIL

Selskapets største risikokategorier er forsikringsrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Forsikringsrisiko er i første rekke risiko som er knyttet til utvikling i uførhet, død og levealder. Markedsrisiko er risiko for tap eller verdifall som kan oppstå knyttet til finansielle eiendeler. Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne

prosesser, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Risiko som beregnes innenfor disse områdene er en kvantifisering av hvilke tap og hendelser som kan oppstå i løpet av en 12 måneders periode. Kvantifiseringen er innrettet slik at den tar høyde for tap som kan oppstå i 1 av 200 år. Summen av selskapets ulike risiko utgjør selskapets solvenskapitalkrav. Figuren under viser de ulike risikofaktorenes andel av brutto solvenskapitalkrav ved utgangen av 2017:

Risikoprofil Prosent

Ved beregning av risiko og solvenskapitalkrav benytter DNB Liv standardiserte satser og metoder som er definert i Solvens II – regelverket. Selskapets forsikringsrisiko er summen av livsforsikringsrisiko og risiko knyttet til personskedeforsikring. I sum utgjorde forsikringsrisiko 27 prosent. Markedsrisiko var den største risikoen i DNB Liv og utgjorde 68 prosent av kapitalkravet ved utgangen av 2017. Renterisiko utgjorde den største andelen av total markedsrisiko, hovedsakelig drevet av at rentebinding på selskapets investeringer er kortere enn løpetiden på forpliktelsene.

Operasjonell risiko beregnet i henhold til standardmodellen i Solvens II utgjorde 1,1 milliarder kroner ved utløpet av 2017.

Samlet brutto solvenskapitalkrav økte med 2 milliarder kroner sammenlignet med 31. desember 2016. Økningen skyldes økt markedsrisiko og livsforsikringsrisiko, mens skaderisiko var noe redusert. Operasjonell risiko var på samme nivå som ved inngangen til året. Det var ingen vesentlige endringer når det gjelder risikokategoriens andel.

SOLVENSKAPITAL OG SOLVENSKAPITALKRAV

Solvensmargin betegner forholdet mellom selskapets solvenskapital og solvenskapitalkravet som solvensregelverket stiller. Solvensmargin beregnes på to måter, med og uten overgangsregler. Ved innføring av Solvens II åpnet norske myndigheter for en gradvis implementering av regelverket gjennom at verdien av selskapenes forsikringsforpliktelser i en overgangsperiode kan verdsettes i samsvar med regnskapsførte forpliktelser. Dette uttrykkes gjennom solvensmargin med overgangsregler. DNB Liv har fått innvilget bruk av overgangsregelverket med en gradvis utfasing over 16 år. Ved utgangen av 2017 var solvensmarginen 190 prosent. Dette innebærer at selskapets solvenskapital er nesten 2 ganger større enn solvenskapitalkravet. Uten over-

gangsregelverket hadde DNB Liv en solvensmargin på 146 prosent. Dette er etter at det er utdelt utbytte på 1,5 milliarder kroner. Selskapets solvenskapital og solvenskapitalkrav fremkommer i tabellen nedenfor.

Solvenskapitalkravet er økt gjennom 2017 med 1,5 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak økt aksjeeksponering og noe lavere rentekurve benyttet til å beregne forsikringstekniske avsetninger. Økt solvens-

kapital med 1,2 milliarder kroner skyldes i hovedsak styrkede avsetninger og tilbakeholdt overskudd. Selskapet har gjennom hele 2017 hatt en solvenskapital som er høyere enn solvenskapitalkravet både med og uten overgangsregler. Ved utløpet av 2017 har selskapet gode marginer til gjeldende solvenskapitalkrav og er godt kapitalisert. Dette innebærer også at selskapet vil innfri solvenskravene på et lavere rentenivå enn dagens markedsrenter.

Solvenskapital og solvenskapitalkrav

	31.12.17	31.12.16
Med overgangsregler		
Solvenskapital	34 307	34 779
Solvenskapitalkrav	18 079	16 518
Solvensmargin	190 %	211 %
Uten overgangsregler		
Solvenskapital	27 140	25 931
Solvenskapitalkrav	18 647	17 116
Solvensmargin	146 %	152 %

A. Virksomhet og resultater

A.1 VIRKSOMHET

DNB LIVSFORSIKRING – EN INTEGRERT DEL AV DNB

DNB Livsforsikring AS er et aksjeselskap som er 100 prosent direkte eid av DNB ASA.

DNB konsernet har et komplett tilbud av finansielle tjenester innenfor blant annet lån, sparing, investering, betalingsformidling, rådgivning, eiendomsmegling, forsikring og pensjon for person og bedriftskunder.

DNB er blant verdens ledende banker innenfor sine internasjonale satsingsområder, spesielt innen energi, shipping, fiskeri og sjømat. Banken er tilgjengelig i hele Norge gjennom døgnåpen telefon og nettbank og egne bankkontorer. DNBs største aksjonær er Staten v/ Nærings og fiskeridepartementet med 34,2 prosent. Nest største eier er Sparebankstiftelsen DNB med 8,0 prosent. Som ansvarlig samfunnsaktør ønsker DNB å bidra til å fremme nyskaping og omstilling i norsk økonomi, øke økonomisk kompetanse og integrere og fremme bærekraftshensyn i virksomheten. DNBs virksomhet bygger på åpenhet og transparens. DNB henter kapital hovedsakelig fra tre kilder:

1. Aksjonærene
2. Norske og utenlandske institusjonelle investorer gjennom langsiktig finansiering og verdipapirer

3. Bedrifter og privatkunder gjennom innskudd, som er en vesentlig del av kundevirksomheten

DNB har i 2017 definert konsernets oppdrag og etablert fire strategiske prioriteringer. DNBs oppdrag er; «Vi er her. For at du skal være i forkant». Oppdraget er svaret på hvorfor DNB er til for kunder, samfunnet og ansatte. Oppdraget skal gi retning for valg og prioriteringer, samt inspirere til innovasjon og drive endring. DNB har identifisert fire områder som er avgjørende for at konsernet skal lykkes med strategien med å skape de beste kundeopplevelsene:

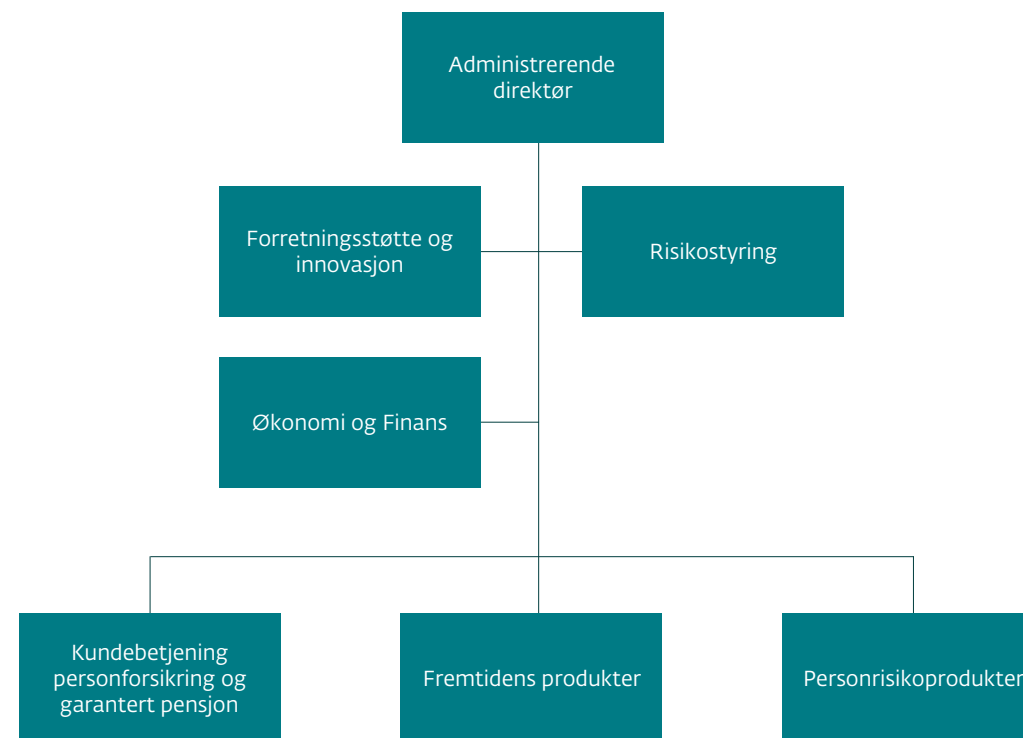
1. Øke innovasjonskraften
2. Styrke bruk av kundeinnsikt
3. Gjennomføre kompetanseløft
4. Integrere samfunnsansvar i prosessene

DNB LIV - VIRKSOMHETEN OG PRODUKTER

DNB Liv har konsesjon til å drive livsforsikringsvirksomhet. DNB Liv oppnådde et resultat etter skatt i 2017 på 2.007 millioner kroner en forbedring på 685 millioner kroner fra 2016. Selskapet hadde en forvaltningskapital på 317 milliarder kroner per 31. desember 2017, en økning på 17 milliarder fra 2016.

All virksomhet i DNB Liv er organisert som en del av forretningsområdet Wealth Management and Insurance i DNB. DNB Liv er organisert i tre produktområder basert

på de grupper av produkter selskapet tilbyr. Inkludert selskapsfunksjoner er DNB Liv organisert på følgende måte:

KUNDEBETJENING PERSONFORSIKRING OG GARANTERT PENSJON

Kundebetjening personforsikring og garantert pensjon (KPG) har i hovedsak ansvaret for selskapets pensjonsprodukter som inneholder garantier i form av avtale og definerte ytelser. Dette innebærer i utgangspunktet både rentegarantier og livsvarige ytelser. I tillegg til produktansvar for disse produktene har produktområdet ansvar for kundebetjening for produkter tilhørende KPG og Personrisikoprodukter. De tre dominerende produktene innenfor produktområdet er ytelsespensjon i privat sektor, fripoliser og individuelle produkter med rentegaranti. Nysalg av disse produktene er stoppet i hovedsak som følge av risiko og kapitalbehov knyttet til garantiene. For ytelsespensjon medfører dette at årlig premie er relatert til eksisterende kunder. Nye pensjonskunder kan heller ikke flytte sin ytelsespensjonsordning til DNB Liv. Fripoliser er fullt oppreserverte kontrakter som utstedes når medlemmer meldes ut av ytelsespensjonsavtaler, enten gjennom jobbskifte eller når arbeidsgiver avvikler ytelsesordninger helt eller delvis. Den senere tid har mange arbeidsgivere avviklet sine ytelsesordninger, noe som har medført sterkt vekst i selskapets fripoliseportefølje. DNB Liv har stoppet mottak av fripoliser fra andre livsforsikrings-selskap. Individuelle pensjonsprodukter er produkter etablert før 1.1.2008 som inneholder rentegarantier og ulike garantier knyttet til levealder. Myndighetene endret produktregelverket for denne type produkter i 2008, men slik at det fortsatt innbetales premie på gamle avtaler.

FREMTIDENS PENSJONSPRODUKTER

Fremtidens pensjonsprodukter har ansvaret for innskuddspensjon, personalforsikringer og individuelle pensjonsprodukter både med og uten garantier. Produktområdet har ansvaret for kundebetjening for disse produktene. Produktene distribueres i hovedsak gjennom konsernets salgskanaler som er organisert som en del av DNB Bank ASA. Dette inkluderer fysiske betjeningskonsepter og nettbaserte salgsløsninger. Fra 1. januar 2018 tilbyr selskapet også behandlingsfor-

sikring gjennom kollektive bedriftsavtaler.

PERSONRISIKOPRODUKTER

Personrisikoprodukter er ettårige individuelle risiko- produkter hvor forsikringsdekningen er knyttet opp til helse relaterte hendelser som arbeidsuførhet og død. Også disse produktene distribueres gjennom DNB Bank ASA, både gjennom fysisk distribusjon og nettbasert salg.

Ved utgangen av 2017 hadde DNB Liv i underkant av 1,2 millioner personkunder med individuelle og kollektive

avtaler. Selskapet hadde omtrent 25 000 avtaler med bedrifter.

Innenfor ytelsespensjon i privat sektor hadde DNB Liv en markedsandel på 41,7 prosent inkludert fripoliser. Markedsandelen har vært tilnærmet uendret siste fem år og reflekterer at markedet for ytelsespensjon er lukket. Innenfor innskuddspensjon er markedsandelen økt fra 27,3 prosent i 2016 til 28,0 prosent i 2017. I personkundemarkedet er markedsandelen samlet redusert fra 47,5 prosent i 2016 til 43,8 prosent i 2016.

Produktfordelt premie og kundemidler

Millioner kroner	2017		2016	
	Premie- inntekter	Kundemidler	Premie- inntekter	Kundemidler
Kollektiv ytelsespensjon				
Ytelsespensjon bedriftsmarked	1 962	24 942	3 463	34 189
Fripoliser	335	131 501	604	117 936
Kollektiv foreningspensjon	15	3 509	19	3 630
Risikopensjoner uten rett til overskudd	823	2 309	925	3 630
Totalt kollektiv ytelsespensjon	3 135	162 261	5 011	159 385
Individuelle kontrakter med garanti				
Individuell kapitalforsikring	932	16 362	1 296	17 941
Individuell rente og pensjonsforsikring	527	27 960	462	28 742
Totalt individuelle kontrakter med garanti	1 459	44 322	1 758	46 683
Kontrakter i investeringsvalgporteføljen				
Innskuddspensjon	10 834	63 370	8 037	49 417
Individuell kapitalforsikring	772	5 982	1 263	5 214
Individuell rente og pensjonsforsikring	57	5 854	69	5 590
Totalt investeringsvalgporteføljer	11 663	75 206	9 369	60 221
Øvrige				
Gruppeliv og skadeforsikring	750	1 917	742	2 091
Totalt	17 007	283 706	16 880	268 380

Redusert markedsandel i personkundemarkedet har sammenheng med at DNB i 2017 har prioritert salg av spare og pensjonsprodukter uten forsikringsdekninger. Markedsandelen for produkter med rentegaranti var i personkundemarkedet 62,3 prosent. For produkter med investeringsvalg er markedsandelen 19,3 prosent.

DNB Livs geografiske marked er avgrenset til Norge.

Fordelt på grupper av produkter fremkommer premie og kundemidler for 2017 og 2016 i tabellen til venstre.

Alle produkter på selskapets balanse er regulert gjennom konsesjon gitt av norske myndigheter og regulert av norsk produktlovgivning.

Revisor for DNB Liv er Ernst & Young Statsautoriserte revisorer ved Finn Espen Sellæg.

DNB Livs konsesjon til å drive livsforsikringsvirksomhet følges opp av Finanstilsynet. Finanstilsynet har følgende kontaktinformasjon:

Finanstilsynet
Postboks 1187 Sentrum
0107 OSLO

Telefon: 22 93 98 00

A.2 RESULTATER FRA FORSIKRINGSVIRKSOMHET

FORSIKRINGSFORPLIKTELSE

Selskapets produkter kan inndeles i kollektive kontrakter, individuelle kontrakter, kontrakter med investeringsvalg og andre bransjer. En beskrivelse av produktene som inngår etter denne inndelingen fremgår under.

Kollektiv ytelsespensjon

Kollektiv ytelsespensjon er utbetalinger av pensjoner fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Det kan også avtales at pensjonen opphører ved en bestemt

alder. Ytelsespensjon kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon, samboerpensjon og barnpensjon. I tillegg til å innbetale en sparepremie som skal utbetales som pensjon betaler kunden premie for renterisiko, forsikringsrisiko og administrasjon. Selskapet har mulighet til å endre pris årlig. Avkastning ut over rentegarantien (renteresultat) tildeles kunden i sin helhet eller avsettes til tilleggsavsetninger. Ved avkastning fra 0 prosent opp til kundens rentegaranti, kan selskapet anvende tilleggsavsetninger for å innfri rentegarantien, ellers skal selskapet dekke underskuddet. Overskudd på risikoresultatet kan enten brukes til å øke risikoutjevningfondet eller tildeles kundene. Det kan ikke avsettes mer enn 50 prosent av et års overskudd fra risikoresultatet til risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet kan anvendes ved negativt risikoresultat. Underskudd etter bruk av risikoutjevningfondet skal dekkes av selskapet. Administrasjonsresultatet, som er forskjellen mellom selskapets administrasjonsinntekter og kostnader, tilfaller i sin helhet selskapet. For ettårige avtaler med uførepensjon og etterlattepensjoner uten oppsparing, avregnes risikoresultatet direkte mot selskapet.

Fripoliser oppstår når et medlem trer ut av en pensjonsavtale eller pensjonsavtalen opphører. Opptjente pensjonsytelser på utmeldings- eller opphørstidspunktet videreføres i fripoliser. Fripoliser har en egen overskuddsmodell der kunden skal tildeles minimum 80 prosent av avkastning ut over rentegarantien. Overskudd på risikoresultatet kan brukes til å øke risikoutjevningfondet eller tildeles kundene. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet selskapet.

Kollektiv foreningsforsikring er pensjonsforsikring som foreninger tegner for sine medlemmer. Foreningsforsikringer kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat inngår som samlet resultat til fordeling mellom kunde og selskap. Kunden skal ha minimum ha 65 prosent av samlet overskudd.

Individuelle kontrakter

Individuelle rente- og pensjonsforsikringer er spareavtaler hvor selskapet skal utbetale månedlige beløp så lenge en person lever, eller til personen når en bestemt alder. Dette omfatter vanligvis alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon.

Individuell kapitalforsikring er kontrakter hvor selskapet ved forsikredes død eller ved oppnådd avtalt alder skal utbetale avtalt beløp. Individuell kapitalforsikring kan også omfatte uførekapital, som er en engangsstønad ved varig uførhet.

For individuelle kontrakter solgt før 1. januar 2008 fordeles samlet resultat mellom kunder og selskap. Renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat inngår som samlet resultat til fordeling mellom kunde og selskap. Kunden skal minimum ha 65 prosent av samlet overskudd. Kontrakter solgt etter 1. januar 2008 følger tilsvarende regler som innen kollektiv ytelsespensjon.

Kontrakter i investeringsvalgsporføljen

Innskuddspensjon er alderspensjon som inngår i kollektive pensjonsavtaler. Den ansatte bærer den finansielle risikoen og kan velge investeringsprofil. Det kan kjøpes helt eller delvis sikring på innbetalt beløp. Det er alltid tilknyttet en eller flere risikodekninger i pensjonsavtalen. Det kan være innskuddsfritak, uførepensjon eller personalforsikringer. Det skal minimum være tilknyttet innskuddsfritak i pensjonsavtalen. Dersom uførhet inntreffer, vil innskuddsfritaket dekke framtidig sparing til innskuddspensjonen. Uførepensjonen kompensere for tapt arbeidsinntekt ved uførhet og personalforsikringer er engangsutbetalinger ved skade på medlemmets liv og helse. Dersom medlemmet forlater arbeidsforholdet, opphører pensjonsavtalen og oppspart kapital knyttet til innskuddspensjonen videreføres som pensjonskapitalbevis. Individuelle investeringsvalg er kapitalforsikringer eller renteforsikringer der kunden bærer den finansielle risikoen. Kapitalforsikringer utbetales i en engangsbetaling ved kontraktens slutt eller ved dødsfall i

kontraktperioden. Renteforsikringer er et individuelt spareprodukt som utbetales over flere terminer avtalt ved kontraktinngåelse.

Andre kontrakter

Gruppeliv er dødsrisikoforsikringer som arbeidsgiver eller foreninger tegner for sine arbeidstakere eller medlemmer, eventuelt også for deres ektefeller og barn. Forsikringssum utbetales ved forsikredes død. Gruppeliv kan også omfatte uførekapital.

Personalforsikring er ettårige risikoprodukter, som bedrifter kan knytte til sin pensjonsavtale. Det kan være bedriftsgruppeliv, ulykkesforsikringer, uføredekninger

eller behandlingforsikring. Yrskeskadeforsikringen er personalforsikring som er lovpålagt for alle bedrifter.

Personrisikoprodukter til personkundemarkedet er ettårige risikoprodukter som inneholder dekninger som engangserstatning ved død, månedlig ytelse ved uførhet (uførente) engangserstatning ved uførhet (uførekapital) og kritisk sykdom. DNB Liv tilbyr også barne- og ungdomsforsikring som gir økonomisk sikkerhet ved ulykker, alvorlig sykdom og arbeidsuførhet.

Tabellen under viser selskapets forsikringsforpliktelser fordelt på investeringsvalg og livsforsikringsprodukter med årlig garanti.

Forpliktelser

Millioner kroner	Investeringsvalg uten garanti	Livsforsikringsprodukter med årlig garanti	Totalt
Balanse per 31. desember 2015	49 679	208 949	258 628
Innskudd	7 889	4 670	12 558
Avkastning	4 069	8 811	12 880
Mottatte reserver	1 571	926	2 497
Avgitte reserver	(1 201)	(2 160)	(3 361)
Forsikringsytelser	(1 287)	(12 196)	(13 483)
Øvrige endringer	(499)	(840)	(1 339)
Balanse per 31. desember 2016	60 220	208 160	268 380
Innskudd	8 572	3 427	11 999
Avkastning	7 019	10 030	17 049
Mottatte reserver	3 190	462	3 652
Avgitte reserver	(1 799)	(164)	(1 963)
Forsikringsytelser	(1 427)	(12 698)	(14 125)
Øvrige endringer	(568)	(717)	(1 285)
Balanse per 31. desember 2017	75 206	208 500	283 706

FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisikoen i DNB Liv er i varierende grad delt mellom kunder og selskap. Risikoresultatet oppstår som følge av at resultater knyttet til dødelighet, uførhet og erstatninger avviker fra det som er forutsatt i selskapets beregningsgrunnlag for premier og avsetninger. For

skadeforsikringsproduktene (personalforsikring) og for risiko med høyst ett års varighet, uførepensjoner og etterlattepensjoner uten opptjening er selskapet eksponert for forsikringsrisiko.

For kollektive pensjonsavtaler og nye individuelle

pensjons- og kapitalforsikringsprodukter kan inntil 50 prosent av et positivt risikoresultat avsettes til risiko-utjevningfond. Dette fondet kan anvendes dersom det kommer år med negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet kan ikke overstige 150 prosent av selskapets samlede risikopremier i regnskapsåret.

For eksisterende kontrakter overvåkes forsikringsrisikoen kontinuerlig gjennom analyse og oppfølging av risikoresultatene innen hver bransje. Selskapet benytter også reassurans som et instrument for å redusere forsikringsrisikoen. Selskapet har reassuransavtaler som dekker katastrofer og store enkeltrisikoen innen kollektiv og individuell forsikring. Reassuransavtalene innebærer at DNB Liv står ansvarlig for risiko opp til et fastsatt nivå, og reassurandør dekker overskytende risiko opp

til en øvre definert grense.

Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Individuell helsevurdering gjennomføres også for mindre kollektive ordninger. For salg av uførepensjoner skjer det en innplassering i risikoklasser etter konkret vurdering av risikoen for den enkelte kunde. Vurderingene kan føre til avslag, unntak i dekningsomfang eller forhøyet premie.

Tabellene til venstre viser risikoresultat siste to år fordelt på produkt.

I 2017 hadde alle produktgrupper positivt risikoresultat med unntak av risikopensjoner uten rett til overskudd.

Risiko resultat

2017 Millioner kroner	Risikopremie	Risikokostnad	Risikoresultat
Ytelsespensjon	291	247	43
Fripoliser	1 712	1 546	165
Innskuddspensjon og risikoprodukter uten rett til overskudd	788	800	(11)
Kollektiv foreningspensjon	64	59	6
Individuelle kapitalprodukter	261	131	131
Individuelle pensjonsprodukter	452	408	43
Gruppeliv	387	335	51
Skadeforsikring	358	295	63
Totalt	4 313	3 822	491

2016 Millioner kroner	Risikopremie	Risikokostnad	Risikoresultat
Ytelsespensjon	447	341	106
Fripoliser	1 592	1 433	159
Innskuddspensjon og risikoprodukter uten rett til overskudd	837	714	123
Kollektiv foreningspensjon	62	51	11
Individuelle kapitalprodukter	274	144	130
Individuelle pensjonsprodukter	453	364	89
Gruppeliv	381	352	29
Skadeforsikring	356	267	89
Totalt	4 402	3 666	736

Avkastning og eksponering

Millioner kroner	2017		2016	
	Eksponering UB	Avkastning i %	Eksponering UB	Avkastning i %
Kollektivporteføljen				
Aksjer Norge	2 197	15,7	1 228	15,2
Aksjer utland	15 855	18,6	13 463	8,6
Obligasjoner Norge	22 211	3,0	21 684	2,5
Obligasjoner Utland	6 983	4,1	7 131	5,7
Pengemarked	29 688	1,6	28 802	1,8
Obligasjoner & lån til amortisert kost	110 651	4,4	114 960	4,4
Eiendom	20 244	8,5	19 575	8,0
Annet	1 171		1 438	
Totalt	208 998	4,8	208 282	4,2
Selskapsporteføljen				
Totalt	31 690	3,1	29 989	2,3

Positivt risikoresultat på fripoliser skyldes i hovedsak gode resultater knyttet til uførepensjon. Redusert risiko-premie for ytelsespensjon skyldes i første rekke at større kunder har avvirket ytelsespensjon i løpet av 2017. Dette er også årsaken til vekst i risikopremie for fripoliser.

A.3 RESULTATER FRA KAPITALFORVALTNINGS-AKTIVITETER

Tabellen på forrige side viser eksponering og avkastning i kollektiv- og selskapsporteføljen for årene 2016 og 2017.

Kollektivporteføljen er midler som forvaltes for kundene, med unntak av produkter hvor kunden bærer investeringsrisikoen, mens selskapsporteføljen i hovedsak består av selskapets ansvarlige kapital.

Samlet avkastning i kollektivporteføljen har økt fra 4,2 prosent i 2016 til 4,8 prosent i 2017, hvor aksjer utland har vært den største bidragsyteren til økt avkastning. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen og selskapsporteføljen var henholdsvis, 10 milliarder kroner og 1 milliard for 2017. For mer detaljer knyttet til

inntekter vises det til note 7 i årsregnskapet for DNB Liv.

For 2017 var forvaltningskostnadene på 210 millioner kroner, tilvarende 0,1 prosent av midler til forvaltning. Tabellen under viser sammensetningen av eiendelene i underporteføljer i kollektiv- og selskapsporteføljen ved utløpet av 2017.

A.4 RESULTATER FRA ANDRE AKTIVITETER

Selskapet har ingen andre vesentlige aktiviteter enn de

som er beskrevet over.

A.5 ANNEN RELEVANT INFORMASJON

Selskapet har ingen annen vesentlige informasjon om selskapets virksomhet.

Eiendeler

Millioner kroner	Aksjer Norge	Aksjer Utland	Obl. Norge	Obl. Utland	Pengem.	HTF	Utlån	Eiend.	Annet	Totalt
Kollektivporteføljen	423	2 262	2 613	730	3 401	6 556	6 796	2 214	215	25 210
Garanterte individuelle produkter	320	1 813	2 001	778	1 067	4 218	2 710	1 646	25	14 578
Fripoliser ferdig oppreservert	627	5 829	9 206	2 570	14 819	34 170	15 652	5 181	759	88 813
Fripoliser under oppreservering	289	2 451	3 625	995	6 982	16 004	6 712	6 010	92	43 160
Risikoprodukter knyttet til investeringsvalg	24	168	240	123	701	600	367	160	2	2 385
Skadeprodukter				(0,0)	855	788	386	69	1	2 099
Gamle PM	515	3 332	4 526	1 787	1 862	11 584	4 107	4 964	76	32 753
Totalt kollektivporteføljen	2 197	15 855	22 211	6 983	29 688	73 921	36 730	20 244	1 171	209 000
Selskapsporteføljen	1 243	3			25 886	1 839	1 843	7	869	31 690
Totalt	3 440	15 859	22 211	6 983	55 574	75 759	38 572	20 251	2 040	240 688

B. Systemet for risikostyring og internkontroll

B.1 GENERELL INFORMASJON OM SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

DNB Liv inngår i DNB konsernet og har etablert system for risikostyring og intern kontroll i tråd med konsernets prinsipper.

Evnen til å identifisere og håndtere risiko er kjernen i finansiell virksomhet og en forutsetning for å skape verdier i DNB Liv over tid. Risikostyring er et strategisk virkemiddel som skal bidra til å oppnå selskapets mål. Risikostyringen i DNB Liv har som hovedmål å optimalisere forholdet mellom risiko og inntjening i et langsiktig perspektiv.

Gjennom risikostyring skal DNB Liv til enhver tid være i stand til å identifisere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som er relevant for DNB Livs måloppnåelse.

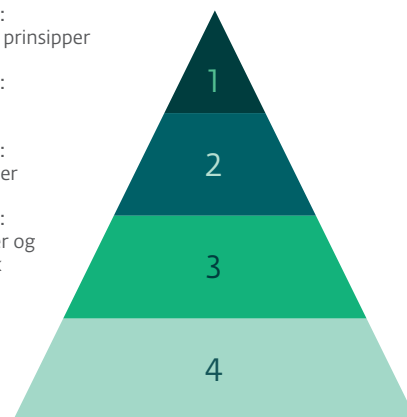
Virksomhetsstyring i DNB Liv handler om hvordan styret og ledelsen leder selskapet for å bevare og utvikle selskapets verdier best mulig. Risikostyring er et viktig element i virksomhetsstyringen. Mål og rammer som er satt under rammeverket for risikoappetitt, reflekteres i andre deler av risikostyringen, herunder fastsettelse av fullmakter og forretningsrammer. Risiko inkluderes eksplisitt i selskapets styrings- og belønningssystemer i form av risikoindikatorer som bygger opp under rammene i risikoappetitt

og andre overordnede rammer eller strategier.

Risikostyring og kontroll er en del av selskapets virksomhetsstyring som gir rammer for virksomhetsutøvelsen og skal bidra til å realisere strategi og selskapets forretningsmessige mål. Virksomhetsstyringen er et samspill mellom prosesser og strukturer som benyttes for styring og kontroll i selskapet, og stiller krav til atferd for styre, ledelse og medarbeidere. DNB Liv har et

Hierarkiet i virksomhetsstyringen

- Nivå 1: Styrende prinsipper
- Nivå 2: Policyer
- Nivå 3: Standarder
- Nivå 4: Instruksjoner og regelverk

hierarki i virksomhetsstyringen på fire nivåer. Deler av dokumentasjonen for virksomhetsstyring er utarbeidet på konsernnivå, men er også vedtatt av styret i DNB Liv.

Styringsprinsippene utgjør det øverste styringsnivået. Disse prinsippene gir overordnede rammer for all styring av virksomheten. De kan være definert av lovkrav eller omfatte områder som er av særskilt betydning, og de definerer ønsket kultur, atferd og ansvarsfordeling på overordnet nivå. DNB Livs styrende prinsipper omfatter oppdrag og verdier, styringsmodell og fullmaktsforhold, instruks for styre og ledelse, etiske prinsipper (Code of Conduct), samfunnsansvar, risikoappetitt og selskapets vedtekter.

Det neste nivået i virksomhetsstyringen er policyer. Policyene angir prinsipper for utøvelse av forretningsvirksomheten. Innenfor risikostyring er det etablert to policyer, policy for risikostyring og policy for compliance. Policy for risikostyring eies av konserndirektør for Risikostyring konsern, og definerer prinsipper knyttet til risikostyring. Policy for risikostyring er utdypet i flere standarder, som gir mer detaljerte føringer for styring av risiko. Policy for compliance eies av konsernets Group Compliance Officer og definerer prinsipper knyttet til etterlevelse av gjeldende regelverk.

Standarder er neste nivå i hierarkiet, hvor det er etablert standarder for blant annet kapitalisering, markedsrisiko og operasjonell risiko. Det er også etablert standarder for prosesser knyttet til blant annet godkjenning av nye produkter og tjenester og etablering av nye virksomhetsområder. I tillegg er det etablert standarder for godkjenning og validering av risikomodeller.

Det laveste nivået i hierarkiet er instruksjoner og regelverk. På dette nivå finnes en rekke styrende dokumenter etablert for DNB Liv, herunder styrende dokumenter som kreves i henhold til Solvens II – regelverket.

STYRING OG MÅLING

DNB Livs risikoappetitt fastsettes av styret og gjennomgås og fornyes minst en gang i året. Mål og grenseverdier som er satt, reflekteres i andre deler av risikostyringen, herunder fastsettelse av fullmakter og forretningsrammer. Styret bruker rammeverket til å fastsette den langsiktige risikoprofilen til DNB Liv. Rammeverket er dermed et viktig virkemiddel for å bidra til å operasjonalisere helhetlig risikostyring. Risiko inkluderes eksplisitt i selskapets styrings- og belønningssystemer i form av risikoindikatorer som bygger opp under rammene i risikoappetitt og andre overordnede rammer eller strategier. Rammeverket for risikoappetitt er nærmere beskrevet senere i kapitlet.

Selskapets egen vurdering av risiko og solvens (ORSA) er integrert i styringsprosessene gjennom risikoappetitrammeverket og i oppfølgingen av risikoutviklingen for øvrig. ORSA er nærmere beskrevet i et eget kapittel.

Det foreligger fullmakter for bevilgninger og posisjons- og handlerammer på alle vesentlige finansielle områder. Fullmakter og overordnede rammer besluttes av styret og delegeres i organisasjonen. Enhver videre delegering skal godkjennes og følges opp av nærmeste overordnede leder. Alle fullmakter i DNB Liv er personlige. Tildeling av fullmakter skjer etter vurdering av fullmektigens kompetanse og erfaring samt det forretningsmessige behovet. Ved tildeling blir det opplyst om rammebetingelser og begrensninger i fullmakten. Alle fullmakter som er gitt i DNB Liv dokumenteres og følges opp.

PRINSIPPER FOR GODTGJØRELSE

Ansatte i DNB Liv er underlagt DNBs regelverk for godtgjørelser regulert gjennom egen standard for belønning. I tillegg foretas avlønning i samsvar med finansforetaksforskriften fastsatt av Finansdepartementet 9. desember 2016. Standarden omfatter total belønning (fastlønn, kort- og langsiktige insentiver) samt ansattegoder (pensjon, personalforsikring og øvrige ansattegoder).

Konsernstandarder skal sikre at bruk av variabel godtgjørelse etterlever bestemmelsene i finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Variabel godtgjørelse baseres på helhetlig vurdering av resultater knyttet til definerte målområder for konsernet, enheten og det enkelte individ, samt etterlevelse av konsernets oppdrag, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Variabel godtgjørelse skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende. Videre skal den motvirke overdreven risikotaging samt fremme en sunn og effektiv risikohåndtering i DNB. Det er fastsatt et øvre tak for utbetaling av variabel godtgjørelse (bonus) på inntil 50 prosent av fastlønn for ledende ansatte.

Godtgjørelse til administrerende direktør i DNB Liv

fastsettes av styret i selskapet. Godtgjørelse til ledende ansatte i selskapet fastsettes av administrerende direktør etter godkjenning av administrerende direktørs nærmeste overordnede. Den totale godtgjørelsen til ledende ansatte består av fastlønn (hovedelement), naturaltelser, variabel lønn og pensjons- og forsikringsordninger. Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i selskapets ulike områder. Godtgjørelsene skal gjøre selskapet konkurransedyktig i det aktuelle arbeidsmarkedet og skal fremme selskapets lønnsomhet, herunder ønsket inntekts- og kostnadsutvikling. Den totale godtgjørelsen skal ta hensyn til DNBs omdømme og sikre at DNB Liv tiltrekker seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring. Fastlønnen er gjenstand for årlig vurdering og fastsettes blant annet på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Naturaltelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en relevant sammenheng med den ansattes funksjon i selskapet. Ytelsene skal ikke være vesentlige i forhold til den ansattes fastlønn.

Variabel godtgjørelse for ledende ansatte i DNB Liv baseres på selskapets finansielle resultater og kapital-situasjonen. I tillegg foretas en helhetlig vurdering av prestasjoner som er en kombinasjon av kvantitativ oppnåelse av fastsatte resultatmål og en kvalitativ helhetlig vurdering av hvordan målene er oppnådd.

Særskilt om ledende ansatte, identifiserte risikotagere og selvstendige kontrollfunksjoner

DNB har utarbeidet og implementert særskilt instruks for identifiserte risikotagere, selvstendige kontrollfunksjoner og ledende ansatte, betegnet som risikotagere. Den særskilte instruks utfyller den generelle konsernstandarder for belønning og er utformet i tråd med bestemmelser i finansforetaksforskriften med tilhørende rundskriv fra Finanstilsynet. I henhold til gjeldende krav har DNB Liv gjennomført en kartlegging av hele organisasjonen for å identifisere risikotagere ut fra kriteriene

som følger av regelverket.

For risikotagere gjelder følgende hovedprinsipper for variabel godtgjørelse:

- Grunnlaget for variabel godtgjørelse er to år
- Minimum 50 prosent av opptjent variabel godtgjørelse utbetales utsatt og betinget i DNB-aksjer. Aksjedelen deles i tre deler med bindingstid (utsatt og betinget) med en tredjedel hvert år over tre år. Den utsatte og betingede utbetalingen vil følge finansforetakslovens bestemmelser

Pensjoner mv.

Pensjonsordning og eventuell avtale om etterlønn og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser. Med virkning fra 1. januar 2011 ble det etablert en innskuddsbasert pensjonsordning i selskapet begrenset opp til pensjonsgrunnlag inntil 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Selskapet utviklet 31. desember 2015 den ytelsesbaserte pensjonsordningen for lønn under 12 G. Ansatte med ytelsespensjon ble fra 1. januar 2016 overført til den innskuddsbaserte pensjonsordningen. Pensjonsordning og sluttvederlag skal ikke i sine ulike komponenter eller i sum være egnet til å skade selskapets omdømme.

Som hovedregel inntrer rettigheter til pensjon for ledende ansatte også ved fylte 67 år. Rettighetene skal i utgangspunktet ikke overstige 70 prosent av fastlønn begrenset oppad til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. DNB Liv har tilbake i tid inngått avtaler som i noen tilfeller innebærer pensjonsopptjening på lønn over 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Disse står ved lag.

Øvrige forhold

Etterlønnsordninger skal som hovedregel ikke gis. Selskapet er imidlertid bundet av tidligere inngåtte avtaler. Det var ikke etablert tegningsrettprogram for ansatte i DNB Liv ved utgangen av 2017.

Godtgjørelse til ledende ansatte, risikotagere og ledere med kontrollansvar fremkommer av note 37 i årsregnskapet for 2017. I tillegg er det slik at alle ledere og medarbeidere i selskapets avdeling for Risikostyring som også omfatter Aktuar og Compliance ikke omfattes av ordningen for variabel godtgjørelse. Styrets medlemmer, med unntak av ansatterepresentanter, opptjener ikke rettigheter i selskapet utover styrehonorar. Ansatterepresentanter i styret mottar styrehonorar på lik linje med øvrige styremedlemmer. Lønn og pensjonsrettigheter til ansatterepresentanter følger av ansettelsesforholdet og ikke styrevervet. Styrehonorar for 2017 fremkommer av note 37 i regnskapet for 2017.

Det har ikke vært vesentlige endringer i prinsippene for godtgjørelser i 2017.

B.2 KRAV TIL EGNETHET

Selskapets ledelse skal samlet sett ha en kompetanse som sikrer at selskapet drives slik at både kunder, ansatte og eierens interesser ivaretas på en god måte. Dette innebærer at selskapets ledelse og medarbeidere i nøkkelfunksjoner skal ha god fagkompetanse som spesielt dekker fagfeltene livsforsikring, finans og informasjonsteknologi. Til enkelte lederstillinger er det stilt spesielle krav både til utdanning og erfaring, noe som følges opp gjennom krav i stillingsinstruks og egnethetsvurderinger.

Selskapet har etablert egne rutiner som sikrer at selskapets ledelse, nøkkelpersoner og ledere med kontrollansvar egnethetsvurderes. Rutinene omfatter følgende:

- Beskrivelse av hvilke posisjoner i foretaket som er omfattet av egnethetskravene
- Det foretas en vurdering av de personene som innehar disse posisjonene
- Klarhet med hensyn til hvem som har ansvaret for å foreta vurderingene

- Klargjøring av hvilken informasjon som skal innhentes
- Vurderingene skal dokumenteres og oppbevares slik at de kan ettergås i ettertid

Selskapet følger også Finanstilsynets retningslinjer for egnethetsvurderinger. I henhold til selskapets rutiner skal følgende funksjoner egnethetsvurderes:

- Styremedlemmer
- Administrerende direktør
- Selskapets ledergruppe (Finansdirektør, divisjonsledere for Kundebetjening risikoprodukter og garantert pensjon, Fremtidens pensjonsprodukter og Personrisikoprodukter)
- Leder for seksjon for Risikostyring (Chief Risk Officer)
- Leder for aktuarfunksjonen
- Selskapets complianceansvarlig (Local Head of Compliance)

B.3 SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING, HERUNDER EGENVURDERING AV RISIKO OG SOLVENS

DNB Livs risikostyring er bygget på en modell med tre forsvarslinjer. Styrende organer og forsvarslinjer i DNB Liv er illustrert i figuren til høyre.

Styret i DNB Liv har eget risikoutvalg. Styrets revisorutvalg er et felles organ for alle selskaper i konsernet.

Risikostyring og internkontroll ivaretas av tre forsvarslinjer:

- Førstelinjeforsvar er den operative ledelsens styring og internkontroll, herunder prosesser og aktiviteter for å nå fastsatte mål knyttet til effektiv drift, pålitelig finansiell rapportering og etterlevelse av lover og regler. Den operative ledelsen er ansvarlig for all risiko knyttet til enhetens aktiviteter og prosesser.
- Andrelinjeforsvar er en uavhengig funksjon som overvåker og følger opp den operative ledelsens

styring og internkontroll. Andrelinjeforsvaret har ansvar for å sette premisser for risikostyring, for koordinering på tvers av organisasjonen og for risiko-rapportering. Aktuarfunksjonen påser at selskapets forsikringstekniske avsetninger både i forhold til Solvens II, regnskap og forsikringslovgivningen er tilstrekkelig. Compliancefunksjonen overvåker at virksomheten er drevet i samsvar med gjeldende lover og forskrifter.

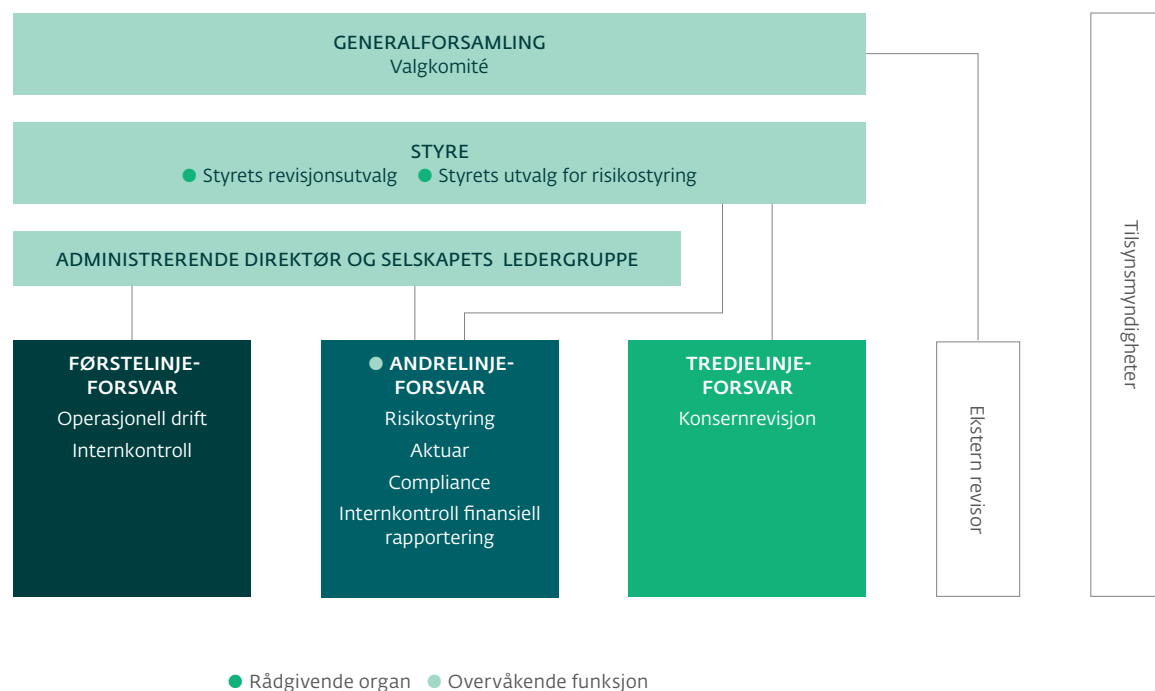
- Tredjelinjeforsvar er Konsernrevisjonen, som gjennomgår og vurderer ledelsens samlede styring og internkontroll. Konsernrevisjonen er uavhengig av administrasjonen og rapporterer til styret i DNB Liv.

STYRET

Styret i DNB Liv er selskapets øverste ansvarlige organ for forretningsdriften og skal påse at virksomheten, finansiell rapportering og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret fastsetter DNB Livs risikoappetitt. Rammeverket for risikoappetitt skal gi en helhetlig og balansert oversikt over risikoen selskapet er villig til å akseptere for å realisere selskapets mål. Risikoappetitt setter ytre rammer for arbeidet med strategi og finansiell planlegging. Måling mot risikoappetitt skal gi en overordnet oppsummering av risikosituasjonen i DNB Liv.

Styrende organer i DNB Liv

Styret bruker rammeverket til å fastsette den langsiktige risikoprofilen til DNB Liv. Rammeverket er dermed et viktig virkemiddel for å bidra til helhetlig risikostyring og operasjonisering av denne.

Styret i DNB Liv har ansvar for å påse at selskapet har en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen og omfanget av virksomheten samt at kapitalkrav, som følger av lover og forskrifter, blir overholdt. Styret foretar en løpende vurdering av konsernets kapitalstatus, se nærmere omtale i eget kapittel om ORSA.

Hvert år gjennomgår styret i DNB Liv administrasjonens rapport om status på risikostyring og kontroll, samt en vurdering av de viktigste risikoområdene definert i konsernet. Gjennomgangen dokumenterer kvaliteten på arbeidet med internkontroll og risikostyring, og skal avdekke eventuelle svakheter og forbedringsbehov.

Styret i DNB Liv etablerte et eget risikoutvalg høsten 2017. Utvalget skal overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon og etterse at disse fungerer effektivt. Utvalget skal videre vurdere endringer i systemer og rutiner som fremlegges styret for godkjenning. I tillegg gir utvalget råd til styret angående risikoprofil, herunder nåværende og fremtidige risikoappetitt og -strategi. Utvalget forbereder styrets oppfølging av risikostyringen, herunder gjennomgår og vurderer utvalget administrasjonens risikorapportering. I gjennomgangen av risikorapporteringen fokuseres det særskilt på selskapets risiko og kapitalstatus (ORSA), vesentlige endringer i modellen for beregning av solvensmargin, og oppfølging av risikoramme og -strategier. Utvalget består av to medlemmer valgt av styret. Medlemmene velges for to år av gangen.

ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG SELSKAPETS LEDELSE

Administrerende direktør har ansvar for å iverksette risikostyring som bidrar til å oppfylle de målene styret i DNB Liv setter for virksomheten, herunder effektive styringssystemer og internkontroll. Selskapets ledergruppe er administrerende direktørs kollegium for overordnet ledelse. Alle vesentlige beslutninger som gjelder risiko- og kapitalstyring, vil normalt fattes i samråd med ledergruppen. I ledergruppen deltar produktansvarlige samt CRO og CFO.

RISIKOSTYRINGSFUNKSJONEN I DNB LIV

Uavhengighet er en forutsetning for andrelinjeforsvaret, og innebærer at kontrollerende funksjoner og oppgaver holdes adskilt fra førstelinjen. Rapportering, kontroll og rådgivning skal være primæroppgaver for de som har andrelinjeansvar i DNB Liv.

Risikostyring i DNB Liv har ansvar for å følge opp alle produkter som DNB Liv har konsesjonsansvaret for. Seksjonen ledes av Chief Risk Officer som rapporterer til administrerende direktør.

I DNB Liv er det egne ansvarlige for oppfølging av operasjonell risiko og compliance. Ansvarlig for operasjonell risiko har ansvar for registrering og oppfølging av hendelser knyttet til operasjonell risiko og at det blir etablert risikoreduserende tiltak. Ansvarlig for compliance skal påse at førstelinjen har tilfredsstillende styring og kontroll av compliancerisiko. Complianceansvarlig er også ansvarlig for tilstrekkelig råd og veiledning, overvåking og kompetanseutvikling av førstelinjen med tilhørende rapportering av status i forhold til compliance.

RISIKOSTYRINGSKOMITE

DNB Liv har etablert en risikostyringskomite som hovedsakelig består av selskapets produktansvarlige og representanter fra finansavdelingen og risikostyring. Komiteen gir innspill og råd til Chief Risk officer i saker som har vesentlig innvirkning på selskapets risiko og

kapitalisering. I tillegg er DNB Liv representert i konsernets Asset and Liability Committee (ALCO) som er et rådgivende organ for konserndirektørene for finans og risikostyring. ALCO ledes av konsernets Chief Financial Officer. ALCO behandler saker knyttet til styring av markeds- og finansieringsrisiko, risikomodelering, kapitalstruktur og avkastningsmål.

REVISJONSUTVALG

DNB Liv har et felles revisjonsutvalg med konsernet som vurderer kvaliteten på konsernrevisjonens og ekstern revisors arbeid. Utvalget skal påse at selskapet har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon, samt en tilfredsstillende regnskapsrapportering i samsvar med lover og forskrifter. Revisjonsutvalget vurderer og innstiller på valg av ekstern revisor og dennes godtgjørelse. Utvalget fører også tilsyn med regnskapsavleggelsesprosessen, har løpende kontakt med ekstern og intern revisor om revisjonen av årsregnskapet, og etterser den lovpliktige revisjonen av årsregnskapet og det konsoliderte regnskapet. Utvalget forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen og gjennomgår og vurderer selskapets regnskapsrapporteringer. Utvalget består av fire styremedlemmer, hvor minst ett av medlemmene skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap og/eller revisjon.

KOMPENSASJONSUTVALG

DNB Liv har også felles Kompensasjonsutvalget med konsernet. Utvalget innstiller på styrets retningslinjer for kompensasjon til ledende ansatte i henhold til allmennaksjelovens paragraf 6-16a. Utvalget forbereder og anbefaler forslag til styret om kompensasjon til administrerende direktør, og er samtidig rådgiver for administrerende direktør vedrørende kompensasjon og andre vesentlige personalrelaterte forhold for selskapets ledelse og eventuelt andre som rapporterer til administrerende direktør. Kompensasjonsutvalget har et særskilt ansvar for å vurdere og påse at godtgjørelssystemet i selskapet er i samsvar med styringen

av selskapet, herunder risikoappetitt. Se også punkt B1 Prinsipper for godtgjørelse og årsrapporten for informasjon om DNB Livs godtgjørelsesordning.

RISIKORAPPORTERING, OPPFØLGING OG ETTERPRØVING

Selskapets risikosituasjon, herunder status på alle risikomålene som er fastsatt i risikoappetitrammeverket, rapporteres minst månedlig til ledelsen og minst kvartalsvis til styret.

Risikostyring i DNB Liv har det overordnede ansvaret for risikorapportering i selskapet. Det gjelder både den interne risikooppfølgingen og risikorapportering til markedet og myndighetene. Alle nivåer i organisasjonen skal ha tilgang til relevant og nødvendig risikoinformasjon. Oppfølging av mål, rammer og strategier inngår i den interne risikorapporteringen.

Alle ansatte i DNB Liv har et ansvar for å rapportere og håndtere vesentlige hendelser eller avvik. Alvorlige operasjonelle hendelser og alle compliancebrudd skal registreres i en taps- og hendelsesdatabase. Status rapporteres til ledelsen og styret gjennom risikoappetitrammeverket. Det skal registreres tiltak for alle alvorlige hendelser og compliancebrudd. Mer om dette finnes i kapittel om operasjonell risiko og kapittel om compliancerisiko.

Minst årlig skal det gjennomføres en gjennomgang og rapportering av status på styring og kontroll av operasjonell risiko. Rapporteringen inneholder en egenervaluering som er basert på Finanstilsynets modul for operasjonell risiko. Samtidig utarbeides tiltak for å redusere risikonivået. Basert på risikovurderinger, utarbeides en rapport til styret. Styret beslutter tiltak for å redusere de viktigste risikoene i selskapet.

Validering er en sentral del i kvalitetssikringen av forsikringstekniske avsetninger under Solvens II. Ansvaret for løpende vurdering av forutsetninger for

beregninger av forsikringstekniske avsetninger ligger i første linje (produktenhetene i DNB Liv). Den tekniske kjøringen av beregningene gjennomføres i samarbeid mellom produktenhetene og ressurser med modellteknisk kompetanse fra andre linje. Den uavhengige valideringen i andre linje gjennomføres etter at beregning av de forsikringstekniske avsetningene er gjennomført og resultatene foreligger, og avsluttes når endelig valideringsrapport er utarbeidet. Eventuelle identifiserte avvik, inklusiv oppfølging av avvik fra tidligere valideringer, følges opp gjennom DNB Liv sine interne endringsrutiner.

Konsernrevisjonen skal, som tredje forsvarslinje, etterprøve og bistå styret i å påse at det er kvalitet i alle vesentlige elementer i konsernets risikostyring. Uavhengig og effektiv revisjon skal bidra til hensiktsmessig risikostyring internkontroll og governance, samt pålitelighet i den finansielle rapporteringen. Konsernrevisjonen har sin instruks fra styret i DNB Liv, som også godkjenner revisjonens årlige planer og budsjetter. Konsernrevisjonen skal påse at det er etablert og gjennomføres tilstrekkelig og effektiv risikostyring og internkontroll. Konsernrevisjonen skal i tillegg vurdere om risikoidentifisering og etablerte styringsprosesser samt kontrolltiltak effektivt bidrar til å styrke konsernets evne til måloppnåelse.

RISIKOAPPETITT

Rammeverket for risikoappetitt er definert som en del av den strategiske styringen av selskapet og består av grunnprinsipper og overordnede rammer for risikostyring i virksomheten. Styret bruker rammeverket til å fastsette den langsiktige risikoprofilen til DNB Liv. Rammeverket er dermed et viktig virkemiddel for å bidra til helhetlig risikostyring og operasjonalisering av denne.

Styringsprinsipper for risikoappetitt

Som en del av rammeverket for risikoappetitt er det utarbeidet fire styringsprinsipper som beskriver rutiner og ansvar for hele DNB-konsernet.

- **Eierskap:** Rammeverket for risikoappetitt eies av styret. Alle endringer i rammeverket og styringsprinsippene må godkjennes av styret.
- **Ansvar:** Hvert enkelt risikoappetittutsagn har en personlig eier som er ansvarlig for oppfølging og utarbeidelse av eventuelle handlingsplaner dersom risikonivåene overstiges. Eieren har også ansvaret for å vurdere om målingen fanger opp risikoutviklingen godt nok.
- **Årlig gjennomgang:** Rammeverket for risikoappetitt skal vurderes minst én gang i året og finne sted uavhengig av den strategiske og finansielle planleggingsprosessen.
- **Rapportering:** Ledelsen mottar en månedlig rapportering av risikonivå i konsernet i form av en «trafikklys-vurdering». Styret mottar en statusrapport med kommentarer og analyser hvert kvartal.

Tabellen over viser DNB Liv's styringsprinsipper for risikoappetitt.

Selskapets risikoappetitt inneholder et sett av eksplisitte utsagn for ulike risikotyper og målparametere som regnes for å være særlig vesentlige for DNB Liv. Hvert utsagn angir rammer og/eller vurderingsprinsipper som definerer grensene for akseptabelt risikonivå. Rammene skal fungere som referansepunkter som selskapets strategiske og finansielle planer skal vurderes opp mot. Fornylelsen av risikoappetitt skal foregå i forbindelse med selskapets behandling av risikostrategi.

Alle utsagn i risikoappetitt skal implementeres videre ut i organisasjonen, gjerne gjennom mer presise risikotoleranser for hver enkelt risiko. Operasjonalisering gjennom styringssystemet, herunder kobling mot individuell belønning, er et viktig element for å gjøre risikoappetitt effektiv som styringsverktøy.

Måling mot risikoappetitt skal gi en overordnet oppsummering av risikosituasjonen i DNB Liv. I rammeverket

for risikoappetitt inngår 16 ulike risikomål, på tvers av risikotyper og forretningsområder. Det er etablert risikoindikatorer på lavere organisatoriske nivå som bygger opp under rammene i risikoappetitt. Risikoindikatorer kan være uttrykt som rammer for kvantifiserbar risiko, eller kvalitative vurderinger av risikonivå. Risikoindikatorene trenger ikke være uttrykt gjennom de samme målene som brukes på selskapsnivå, men de må kunne knyttes til de samme risikotypene og måle den samme utviklingen. Oppfølging av risikoindikatorene er tilpasset de enkelte forretningsområdene og skal sikre at risikoen holdes innenfor det fastsatte nivået i risikoappetitrammeverket.

MÅLING OG OPPFØLGING

Gjennom løpende oppfølging av risikoappetitt sikres det at de risikoene som er identifisert som de mest sentrale på overordnet nivå, også er gjenstand for oppfølging og diskusjon i operative deler av organisasjonen.

Alle avvik fra fastsatt risikoappetitt blir fulgt opp. Månedlig rapportering gir ledelsen mulighet til å

implementere tiltak slik at en negativ utvikling kan bli snudd før det definerte nivået for risikoappetitt er brutt. Gult lys i risikoappetitt utløser en formell prosess med klart definerte ansvarsområder. Konsernledelsen beslutter hvorvidt tiltak skal gjennomføres. Et rødt lys i risikoappetitt betyr at en av rammene er brutt. Dette skal rapporteres til styret i det første påfølgende styremøte. Det skal samtidig fremlegges en handlingsplan for å redusere risikoen.

BEREDSKAPSPLAN

DNB Liv har utarbeidet en beredskapsplan. Planen utarbeides som en integrert del av selskapets risiko- og kapitalstyringsrammeverk, og inntreer ved brudd på forhåndsdefinerte indikatorer. Brudd på indikatorene utløser en grundig vurdering av situasjonen og om tiltak skal gjennomføres. Dersom selskapets gjenoppretting ikke lykkes vil en avviklingsfase inntre. Beredskapsplanen skal sikre at selskapet kan gjenopprettes fra en svært alvorlig stressituasjon, uten involvering eller støtte fra myndigheter. Beredskapsplanen oppdateres årlig. Indikatorer følges opp månedlig av ledelsen og styret.

EGENVURDERING AV RISIKO OG SOLVENS

Årlig utarbeides en ORSA rapport som er selskapets og styrets egenvurdering av risiko og kapitalstatus. Rapporten sendes til Finanstilsynet. Egenvurderingen viser DNB Livs syn på risiko, dens utvikling samt modeller for måling av risiko, risikostyring og muligheter for å redusere risiko. Selskapets vurderinger er fristilt fra forutsetninger i Solvens II. Selskapets vurderinger bygger på 99,5 prosent konfidensnivå som er konsistent med det nivå som styret har fastsatt i risikostyringsstrategien som setter rammer for risiko i kapitalforvaltningen. 99,5 prosent konfidensnivå er vurdert å være et fornuftig utgangspunkt for kvantifisering av risiko. Egenvurderingen er knyttet opp til selskapets forretningsplaner og gir en strategi for å opprettholde et akseptabelt kapitalnivå. Metodikken for egenvurdering utvikles løpende og er systematisert rundt risikomodulene i Solvens II for standardmetoden.

Overvåking og håndteringen av risiko er en integrert del av den finansielle rapporteringen og risikostyringen. ORSA er integrert i DNB Livs forretningsplaner, interne rammeverk og interne kontrollsystem. Risiko og kapitalkrav vurderes løpende gjennom året og disse vurderingene gir grunnlag for selskapets strategi og finansielle planer.

Viktige elementer i ORSA er den årlige oppdateringen av risikostrategi og rammeverket, forretningsstrategien, treårige finansielle planer og de finansielle målene. Hvert kvartal måles og vurderes selskapets risiko og kapitaliseringen i lys av risikoutviklingen. Dette er fremstilt i den kvartalsvise risikorapporten til styret. Deler av rapporten behandles i selskapets risikostyringskomitee og styret mottar samtidig den kvartalsvise risikorapporten og den finansielle rapporteringen slik at risikoutviklingen kan vurderes opp mot den finansielle utviklingen.

Figuren under viser stegene gjennom året.

ORSA - prosessen

B.4 SYSTEMET FOR INTERNKONTROLL

INTERNKONTROLLSYSTEM

Virksomheten skal utøves i samsvar med integritet, redelighet og god forretningsskikk. God internkontroll skal sikre at virksomheten når sine mål, sikrer kundenes og eiernes verdier, og at interne og eksterne krav er oppfylt. Systemet for interkontroll må ses i sammenheng med beskrivelse av selskapets virksomhetsstyring med en tredeling av ansvaret i utøvende, overvåkende og kontrollerende enheter.

Internkontroll er kontinuerlige prosesser som er iverksatt, gjennomført og overvåket av styrene, ledelsen og øvrige ansatte. Systemet for internkontroll bygger på verdigrunnlag, innarbeidede normer, holdninger og etikk. Det er selskapets ledelse som har ansvar for internkontrollen og for å tilpasse denne til risiko, vesentlighet og egenart. Samtidig bidrar alle ledere og medarbeidere til internkontroll gjennom utførelsen av sine arbeidsoppgaver. Gjennom interkontrollen søkes å begrense uønskede hendelser gjennom vel etablerte rutiner for å sikre forsvarlig drift og gode prosedyrer for å unngå uønskede handlinger og at feil begås.

Krav til internkontroll er i DNB Liv definert gjennom konsernpolicyer, standarder, instruksjer, retningslinjer og håndbøker.

Konsernstandard for styring av Operasjonell risiko beskriver prinsipper, roller og ansvar. Standarden for styring av Operasjonell risiko beskriver også hvordan internkontrollen skal integreres som en del av den samlede risikostyringen.

Med utgangspunkt i policy, standarder og retningslinjer, samt DNB Livs prosessbeskrivelser foretas det en årlig vurdering av styring og kontroll. Styringsdokumenter og prosesser er dokumentert i et kvalitetssystem.

Compliancerisiko er risikoen for regulatoriske sanksjoner,

økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av uredelig opptreden, brudd på god forretningsskikk eller manglende etterlevelse av gjeldende regelverk.

For å sikre etterlevelse av krav satt i eksternt og internt regelverk gjelder en egen konsernpolicy for compliance, ytterligere utdypet i konsernstandard. Styringsdokumentene omfatter alle ansatte og angir prinsipper for etterlevelse, opplæring, rapportering av brudd, roller og ansvar, krav til egen uavhengig compliancefunksjon med tilhørende arbeidsoppgaver og rapporteringslinjer.

DNB Liv har egen uavhengig compliance ansvarlig med tilgang på adekvate ressurser og all relevant informasjon. Ansvarlig for compliance rapporterer compliancerisiko og avvik direkte til selskapets administrerende direktør og Group Compliance Officer i DNB. Minst årlig rapporteres status knyttet til compliance til selskapets styre.

B.5 INTERNREVISJONSFUNKSJONEN

Konsernrevisjonen gjennomgår og vurderer selskapets samlede styring og internkontroll. Konsernrevisjonen gjennomfører vurderinger av risikostyringen i første og andre forsvarslinje, og identifiserer potensielle forbedringer i driften ved å evaluere risikostyring og internkontroll.

Konsernrevisjonen er uavhengig av administrasjonen og rapporterer til styret i DNB ASA og styret i DNB Liv.

B.6 AKTUARFUNKSJONEN

Aktuarfunksjonen har som ansvar å kontrollere at forsikringstekniske avsetninger er tilstrekkelige og av nødvendig kvalitet. I DNB Liv gjelder dette ansvaret både i forhold til avsetninger i finansregnskapet og beregning av forpliktelser i selskapets solvensberegninger. I forhold til selskapets finansregnskap har aktuarfunksjonen ansvaret for å gjennomføre kontroller, backtesting, sensitiviteter og analyser av risikoresultatet og

forsikringstekniske avsetninger.

Aktuarfunksjonen skal bekrefte overfor ledelsen og styret hvorvidt beregningen av forsikringsforpliktelsene som inngår i solvensberegningene er pålitelige og tilstrekkelige. Denne uavhengige bekreftelsen medfører at aktuarfunksjonen ikke kan fastsette forutsetningene for beregningene. Krav til uavhengighet og arbeidsdeling tilsier at beregningene skal fastsettes av selskapets førstelinje, dvs. forretningsledelsen i selskapets divisjoner, administrerende direktør og selskapets styre.

Aktuarfunksjonen er en integrert del av risikostyringsenheten i DNB Liv. Direkte rapporteringslinje er til selskapets CRO. Leder av aktuarfunksjonen kan kreve å være til stede når selskapets styre behandler spørsmål tilknyttet sitt ansvarsområde. Leder av aktuarfunksjonen har møterett i DNB Livs ledergruppe i saker innenfor sitt ansvarsområde.

B.7 UTKONTRAKTERING

Gjennom operasjonell organisering søkes virksomheten drevet på en mest mulig optimal måte overfor kunder, kostnadsbruk, utnyttelse av kompetanse, utnyttelse av stordriftsfordeler, kvalitet og oppfyllelse av myndighetskrav. DNB Liv har derfor i den operative virksomheten satt bort utførelsen av tjenester til andre deler av DNB. DNB Livs plikter og ansvar overfor offentlige myndigheter og andre påvirkes ikke av utkontrakteringen. Finanstilsynet har godkjent eller har fått meldinger om alle tjenester som er utkontraktert.

Utkontrakteringen gjennomføres i samsvar med konsernets og DNB Liv sine retningslinjer og de krav som følger av Solvens II – direktivet med utfyllende forskrifter. Dette innebærer blant annet følgende:

Utkontraktering dokumenteres gjennom oppdragsavtaler som tilfredsstillende de krav som fremkommer av samme direktiv.

DNB Liv har utkontraktert funksjoner til andre selskaper i DNB underlagt norsk jurisdiksjon. En oversikt fremgår på neste side.

Innenfor IT-området er drift, forvaltning og utvikling av enkelte av selskapets IT-systemer utkontraktert til eksterne leverandører. Disse er listet opp på neste side.

B.8 ANNEN RELEVANT INFORMASJON

Selskapet har ingen annen vesentlig eller relevant informasjon enn det som fremkommer over.

Utkontraktering

Utkontraktering	Tjenesteleveranse
Distribusjon av forsikringsprodukter og tjenestepensjon i bedriftsmarkedet	DNB Bank ASA
Distribusjon av forsikringsprodukter i personmarkedet	DNB Bank ASA
Regnskap og rapporteringstjenester	DNB Bank ASA
HR-tjenester	DNB Bank ASA
IT utvikling, drift og forvaltning	DNB Bank ASA
Avtale om aktiv forvaltning av forsikringsmidler	DNB Asset Management AS
Administrasjon av boliglån	DNB Bank ASA / DNB Boligkreditt AS
Administrasjon av lån med pant i næringseiendom og næringslån med GIEK-garanti	DNB Bank ASA
Forvaltning av næringseiendommer	DNB Næringseiendom AS

Utkontraktering underleverandør

Område	Underleverandør	Jurisdiksjon
Innskuddspensjon og personalforsikring	Accenture	Norge og India
Ytelsespensjon, garanterte pensjonsprodukter og utbetalingsløsninger	DXC	Norge og Danmark
Unit Linked produkter i personmarkedet	Softronic	Sverige
Driftsleverandør for Windows systemer og applikasjonsplattform	HCL	Norge og India
Datavarehus	Infosys og Experis	Norge og India

C. Risikoprofil

Selskapets største risiko er markedsrisiko, forsikringsrisiko og operasjonell risiko. Figuren under viser de ulike risikofaktorenes andel av brutto kapitalkrav ved utgangen av 2017.

Samlet brutto solvenskapitalkrav utgjorde 43 milliarder kroner. Dette var en økning på 2 milliarder kroner sammenlignet med 31. desember 2016. Økningen skyldes økt markedsrisiko og livsforsikringsrisiko, mens skaderisiko var noe redusert. Operasjonell risiko var på samme

nivå som ved inngangen til året. Det var ingen vesentlige endringer når det gjelder risikokategoriernes andel.

C.1 FORSIKRINGSRISIKO

Alle DNB Livs produkter inneholder elementer av forsikringsrisiko i større eller mindre grad. DNB Liv skal påta seg forsikringsrisiko på en måte og til betingelser som gir lønnsomhet for selskapet og gir en merverdi for våre kunder.

DNB Liv gjennomfører en risikovurdering av alle kunder som ønsker å kjøpe et produkt av selskapet. Det gjøres en helsevurdering for kunder som tegner risikoforsikring og med en underwriting for bedriftskunder. Ved stor usikkerhet i risikovurderingen, høy konsentrasjon eller uhensiktsmessig sammensetning av risiko anvender selskapet reassurans for å redusere sin eksponering. Behovet for reassurans vurderes kontinuerlig.

DNB Livs totale forsikringsrisiko genereres i stor grad av opplevelsesrisiko og uførisiko for ytelsespensjon og fripoliser. Diagrammene til høyre viser eksponeringen mot død, opplevelse, uførhet og skade målt i risikopremie og for de tre produktområdene; Kundebetjening personforsikring og garantert pensjon, Fremtidens pensjonsprodukter og Personrisikoprodukter.

KUNDEBTJENING PERSONFORSIKRING OG GARANTERT PENSJON

Kundebetjening personforsikring og garantert pensjon har ansvaret for ytelsespensjon, fripoliser og individuelle rente- og kapitalforsikringer med overskuddsdeling. De dominerende forsikringsrisikoene innenfor disse produktene er opplevelsesrisiko og uførisiko. Dette er produkter som ikke er i salg.

FREMTIDENS PRODUKTER

For Fremtidens produkter er forsikringsrisiko tilknyttet produktområdene risikopensjoner, bedriftsgruppeliv og personalforsikringer. For risikopensjoner er den dominerende risikoen knyttet til uførhet (innskuddsfritak og uførepensjon), mens dødsrisiko opptrer kun i mindre grad som etterlattedekninger (ektefellepensjon og barnepensjon). Gruppelivsforsikringer selges i hovedsak kun

Risikoprofil

Prosent

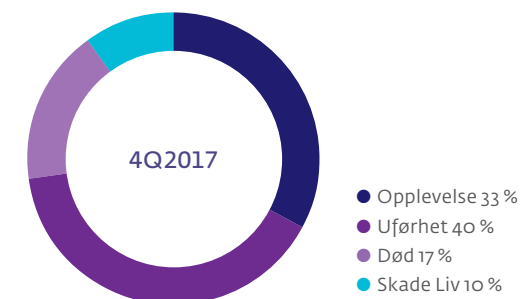
Produktområde

Prosent

Forsikringsrisiko - målt i risikopremie

Prosent

med dødsrisikodekning. Gjennom personalforsikringer tilbys dekninger relatert til personers liv og helse ved sykdom og ulykke.

Spareprodukter i bedrifts- og personkundemarkedet (innskuddspensjon, unit-linked og individuelle rente- og kapitalforsikringer med garanti) representerer begrenset eksponering mot forsikringsrisiko. Det er en forutsetning at veksten innen området skjer forsvarlig. Det er derfor fastsatt operative mål for å styre risikoen i porteføljene;

PERSONRISIKOPRODUKTER

Personrisikoprodukter omfatter ettårige individuelle personrisikoprodukter (dødsrisiko og uføredekninger). Diversifikasjonseffektene mellom dødsrisiko og opplevelsesrisiko er tilnærmet 100 prosent. DNB Liv har stor opplevelsesrisiko gjennom garanterte pensjonsprodukter. Dødsrisiko gir derfor størst diversifikasjonseffekt mot opplevelsesrisiko da dette er motsatte risikoer. Dette medfører at det er et mål om vekst innen dette produktområdet.

RISIKOREDUSERENDE TILTAK

Diversifisering

Ulike typer forsikringsrisiko virker mot hverandre i en total risikosammenheng. Eksempler er uførerisiko og dødsrisiko som langt på vei virker motsatt av opplevelsesrisiko. Det kan og nevnes at analyser på egen bestand viser en høyere dødelighet hos uføre individer sammenlignet med ikke uføre individer. Ved å være eksponert i flere risikotyper vil en diversifiserende effekt oppnås.

I risikoberegningene kalkuleres diversifikasjonseffekter mellom markedsrisiko og forsikringsrisiko samt mellom de ulike forsikringsrisikotyper.

Diversifisering reduserer den samlede forsikringsrisiko. Det er et mål å utnytte en optimal diversifisering.

Forsikringsrisiko i DNB Liv er dominert av opplevelsesrisiko, og en balansert forsikringsrisiko innebærer satsing på produkter med dødsrisiko og uførerisiko. Selskapet ønsker å utnytte muligheten for å diversifisere opplevelsesrisiko mot personrelaterte skadedekninger (helse og liv) innenfor den rammen som konsesjonen gir.

Reassuranse

Selskapets program for reassuranse skal bidra til å sikre best mulig risikojustert inntjening for DNB Liv gjennom:

- at vedtatte rammer for overordnede risikoappetitt og forsikringsrisiko overholdes
- optimalisert risikosammensetning og eksponering som gir stabile resultater
- positive risikoresultater for å tilfredsstille selskapets krav til egenkapitalbetjening

DNB Liv har reassurert deler av risiko knyttet til personrisiko og reasurert tap over visse nivåer for eldre individuell rente- og kapitalprodukter.

I tillegg har DNB Liv en reassuranse mot katastrofeliggende enkelthendelser. Dette er en beskyttelse mot betydelige katastrofer, med høy egenandel som er tilpasset selskapets og konsernets risikoappetitt.

Det stilles krav til at reassurandørene skal ha en rating på A- eller bedre.

Risikovurdering og risikoklassifisering av bedrifter

Som utgangspunkt for risikodifferensiert prising av uføredekninger knyttet til pensjon og personalforsikringer for bedriftskunder foretas en vurdering av den risiko bedriften representerer for plassering i risikoklasser.

For risikopensjoner kan en slik klassifisering av kundene enten skje automatisk med utgangspunkt i objektive kriterier (bransje) eller etter en individuell vurdering av risikoen den enkelte bedrift representerer.

For kollektive ordninger med individuell tilslutning (foreningsgruppeliv) skal det foretas risikovurdering av det enkelte medlem etter egne regler (helsebedømmelse).

Risikoklassifisering av bestanden revurderes årlig med utgangspunkt i observerte resultater i egen kundepor-
tefølje og kunnskap om den enkelte bedrift eller gruppe av bedrifter (segment, næring).

Helsebedømmelse

Formålet med helsevurdering er å avdekke helsemessige forhold hos forsikrede som medfører forhøyet risiko.

Helsevurdering gjennomføres ved

- tegning av individuelle risikoprodukter
- for individuell tilslutning til foreningsgruppeliv
- ved etablering av bedriftsordninger med færre enn fem medlemmer (10 medlemmer for personalforsikring) eller med færre enn 15 medlemmer dersom eier er en av disse.

For bedrifter med mer enn fem ansatte skal bedriften avgi arbeidsdyktighetserklæring for nye medlemmer i ordningen.

Omfanget av helsevurderingen skal tilpasses risikoen i den enkelte dekning. Normalt bygger helsevurderingen på egenerklæring fra forsikrede. For store forsikringssummer kan det også kreves legeerklæring.

Maksimale forsikringssummer

Standard maksimale forsikringssummer for død og uførhet er definert for alle produkter. Unntak er yrkesskadeforsikring, der forsikringsutbetaling følger av lovgivning.

Ved tegning av forsikringssummer ut over standard maksimale forsikringssummer, skal det legges til grunn særskilte vurderinger.

Underwritingskomiteen

Underwritingskomiteen er etablert som forum for å kunne behandle store og strategisk viktige anbud og fornyelser av kundeforhold og prinsipielle avklaringer vedrørende tariffer.

Leder for Fremtidens produkter eller den vedkommende delegerer fullmakt til, har endelig beslutningsfullmakt i saker som diskuteres så fremt ikke annet følger av fullmaktshåndboken. Et bærende prinsipp er at prissetting knyttet til de største kundene med betydelig risiko skal besluttes av administrerende direktør.

RISIKOSENSITIVITET

Forsikringsrisiko er for DNB Liv en vesentlig risiko og utgjør i henhold til solvensberegninger per 31 desember 2017 omtrent 31 prosent av selskapets solvenskapitalkrav. I nominelle kroner utgjør livsforsikringsrisiko og risiko knyttet til skadeforsikring ca. 4,7 milliarder kroner. Forsikringsrisiko overvåkes og styres gjennom flere målinger:

- Utvikling og endring i skadepresenter på produkter og enkeltrisiker sett opp mot målsatt skadepresent
- Andel kunder med skadepresenter over målsatt terskelverdi
- Utvikling i risikoresultat med tilhørende krav til lønnsomhet
- Forsikringsrisiko følges opp som en integrert del av solvenskapitalkravet etter Solvens II

I solvensberegningene inngår risiko som fremkommer gjennom forutsatt flytting av produkter til andre livselskaper (mass lapse risk). Foruten dette er forsikringsrisiko i hovedsak påvirket av utvikling i dødelighet og uføre. I tillegg vil rentenivå påvirke livsforsikringsrisiko gjennom selskapet forpliktelser knyttet til utbetaling av ulike typer pensjoner.

Effekt på forsikringstekniske avsetninger (TP) i Solvens II ved endring i sentrale forutsetninger

Sensitivitet	Endring i TP
Renter + 50 bp	-2,7 %
Renter - 50 bp	3,0 %
Dødelighet - 10 prosent	0,5 %
Dødelighet + 10 prosent	-0,3 %
Uførhet - 10 prosent	-0,1 %
Uførhet + 10 prosent	0,1 %

Tabellen over viser effekt på forsikringstekniske avsetninger i Solvens II ved endring i sentrale forutsetninger. Forsikringstekniske avsetninger beregnet i henhold til solvens regelverket utgjorde ved utgangen av 2017 omtrent 294 milliarder kroner.

Med 10 prosent endring i dødelighet forstås endring i forutsatt utvikling i dødelighet og ikke antatt levealder.

I tillegg til å følge opp sensitivitetene knyttet til endringer i forsikringstekniske avsetninger er det utarbeidet analyser som viser hvordan det bokførte risikoresultatet påvirkes av 10 prosent reduksjon i dødelighet og 10 prosent økning i uførhet. Dette vises også i tabellen ovenfor.

Risikoresultatet er mest sensitiv for endringer i uførhet innenfor bransjen privat kollektiv ytelsespensjon.

C.2 MARKEDS- OG KREDITTRISIKO

Kapitalforvaltningen i DNB Liv fordeler seg på tre overordnede investeringsporteføljer: kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. Samlet verdi for de tre investeringsporteføljene er 314,6 milliarder kroner ved utløpet av 2017. Kundemidlene forvaltes i de to førstnevnte porteføljene, mens selskapets midler forvaltes i selskapsporteføljen. Investeringsporteføljene i DNB Liv og tilordnede produkter og profiler er vist i figuren nederst til høyre.

DNB Liv skal være en aktiv og ansvarlig kapitalforvalter som gjennom god diversifisering og helhetlig styring av markedsrisiko, skal sikre tilstrekkelig avkastning på kundenes midler og en akseptabel avkastning på selskapets investerte kapital.

Porteføljestørrelsene ved utgangen av 2017 fremkommer i tabellen på neste side.

KOLLEKTIVPORTEFØLJEN

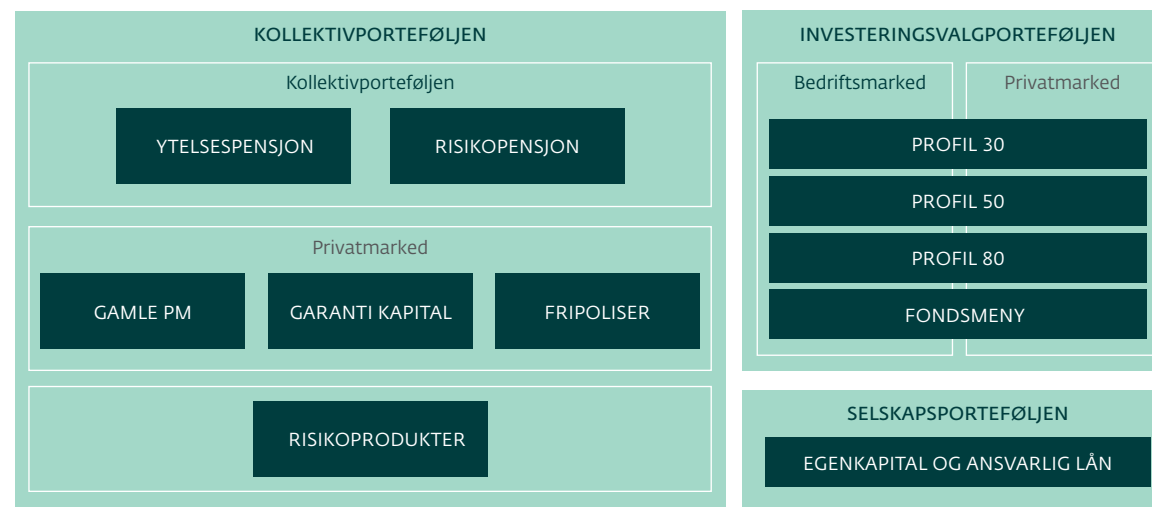
Kollektivporteføljens midler er tilknyttet ytelsespensjonsproduktene for bedriftsordninger og privatmarkedet. Gjennom rentegarantien eksponeres DNB Livs egenkapital for markedsrisiko.

Kollektivporteføljen splittes mellom bedriftsmarked og privatmarked. Bedriftsmarkedet består av to porteføljer: ytelsespensjon og risikopensjon knyttet til innskuddspensjon. Privatmarkedet har tre produkter: garantikonto, privatmarkedsavtaler etablert før 1 januar 2008 og fripolis. Fripolisene var i 2017 fordelt på to profiler, men har i 2018 blitt til en fripolisportefølje. Garantikonto inkluderer alle kapital- og renteforsikringer etablert etter 1. januar 2008. Noen av investeringene i kollektivporteføljen er knyttet til de produkter hvor eier står hele risikoen. Disse produktene forvaltes i

Sensitiviteter knyttet til endringer i TP

Millioner kroner	Kollektive forsikringsordninger- ytelsespensjon			Individuell rente- og pensjonsforsikring			Totalt
	Privat	Offentlig	Forenings- forsikring	Rente- og pensjons- forsikring	Kapital- forsikring	Andre bransjer	
Risikoresultat i 2017	311	(0)	6	52	126	(3)	491
Risikoresultat i 2016	453	27	12	89	129	26	736
Sensitiviteter - effekt på risikoresultatet							
5 prosent reduksjon i dødelighet	(28)	(0)	(1)	(10)	2	1	(36)
10 prosent økning i uførhet	(112)	(0)	(1)	(9)	(6)	(11)	(139)

Porteføljer og investeringsprofil

Porteføljestørrelsene ved utgangen av 2017

Millioner kroner	2017	2017	2017
Kollektivporteføljen	207	Investeringsvalgporteføljen	76
<i>Bedriftsmarked</i>	27	Profil <= 30	21
Ytelsespensjon	25	Profil 50	28
Risikopensjon knyttet til innskuddspensjon	2	Profil >= 80	14
<i>Privatmarked</i>	180	Fondsmeny	14
Gamle PM	33		
Garanti Kapital	15		
Fripoliser	131		
Risikoprodukter	1		
		Selskapsporteføljen	32
		Egenkapital	25
		Ansvarlig lån	6
		Erstatningsavsetninger	2

porteføljen Risikoprodukter.

De ulike produktene har separat forvaltning. Med separat forvaltning kan investeringene tilpasses de ulike produktenes egenskaper. Unntaket fra separat forvaltning er Ytelsespensjon Bedriftsmarked og Fripoliser som har en fellesportefølje. Denne strukturen er valgt for å kunne håndtere flytting fra Ytelsespensjon Bedriftsmarked til Fripoliser i forbindelse med omdanning til innskuddspensjon. En struktur med fellesportefølje vil da ikke utløse transaksjonsbehov i markedet.

Kollektivporteføljen består av renteinvesteringer, ikke belånte eiendomsinvesteringer, børsnoterte aksjer og alternative investeringer (unoterte aksjer, hedgefond, girede eiendomsinvesteringer, direkte utlån og high yield renteinvesteringer). Renteinvesteringene er fordelt på fire kategorier, pengemarkedsplasseringer, omløpsobligasjoner, utlån og hold til forfall obligasjoner. Utlån omfatter både boliglån og næringslån med pant i eiendom.

INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN

Investeringsvalgporteføljen omfatter alle midler hvor kunden selv bestemmer over sine investeringer. Kunden bestemmer selv investeringsprofil blant de valgene som gjøres tilgjengelig i DNB Livs produktløsninger, og kunden står selv ansvarlig for markedsrisikoen. DNB Liv tilbyr kun i svært begrenset grad avkastningsgarantier knyttet til disse produktene. Investeringsvalgporteføljen er inndelt i standard investeringsprofiler og fondsmeny. I standard investeringsprofiler tilbys kunden et sett profiler med ulik aktivafordeling og risiko, mens fondsmeny gir kunden mulighet til å velge mellom ulike fond som dekker både brede og spisse kategorier innenfor ulike aktivaklasser.

DNB har utviklet godt diversifiserte investeringsprofiler som legger grunnlag for en langsiktig kapitalforvaltning av innskuddskapitalen. Investeringsprofilene skal gi kunden mulighet til å velge mellom godt diversifiserte profiler med konkurransedyktig avkastning. Risikoen i profilene defineres i hovedsak ved andelen allokert til

aksjer. Det tilbys profiler med aksjeandeler mellom 0 og 100 prosent. Forvaltningen skal være i tråd med DNBs etiske retningslinjer, og underlagt tilsvarende kontroll som øvrige porteføljer.

SELKAPSPORTEFØLJEN

Selskapsporteføljens midler er innskutt kapital, i form av egenkapital eller ansvarlig lån, samt opptjent egenkapital. I tillegg omfatter den selskapets netto arbeidskapital, eller kapital som ikke kan henføres som forpliktelser overfor kundene. Midlene i selskapsporteføljen kan betraktes som en sikkerhetsstilling for de garantier og forpliktelser som selskapet har påtatt seg overfor sine kunder.

Investeringene i selskapsporteføljen fordeler seg på aktivaklassene renteinvesteringer, eiendomsinvesteringer, aksjer (noterte og unoterte) og annet. Renteinvesteringene er igjen fordelt på pengemarkedsplasseringer og hold til forfall obligasjoner.

Renteinvesteringene utgjør hoveddelen av porteføljen og kan ses i sammenheng med hensynet til å kunne møte ansvaret i forhold til rentegarantiene som nevnt ovenfor, mens investeringene i eiendom og aksjer kan i hovedsak knyttes til objekter hvor DNB har særskilte interesser.

Hold til forfall obligasjonene i selskapsporteføljen tjener som en avlastning eller sikring for selskapet i forhold til avkastningsgarantiene i kollektivporteføljen. Samtidig bidrar investeringene med å stabilisere bokført avkastning fra porteføljen, selv om renterisikoen og kredittisikoen kan være høyere enn for pengemarkedsinvesteringene.

MARKEDS- OG KREDITTRISIKO

Markedsrisiko er den største risikoen i DNB Liv og utgjorde 68 prosent ved utgangen av 2017 (målt i andel av solvenskapitalkravet). Renterisiko utgjør den største andel av total markedsrisiko, hovedsakelig drevet av renterisiko knyttet til forpliktelsene.

Markedsrisikoen styres gjennom rammer og retningslinjer for allokering til aktivaklassene, samt diversifisering og konsentrasjon innenfor disse aktivaklassene. Det fastsettes en risikoappetitt for markedsrisiko i underporteføljene.

Risikokonsentrasjoner bidrar ikke til økt risikjustert avkastning og søkes derfor minimert. Det gjøres gjennom investering i flere aktivaklasser med god diversifisering innad i aktivaklassene. DNB Liv har ikke hatt konsentrasjonsrisiko i henhold til standardmetoden under Solvens II i 2017. Den største konsentrasjonsrisikoen mot enkeltmotparter finnes i det norske rentemarkedet.

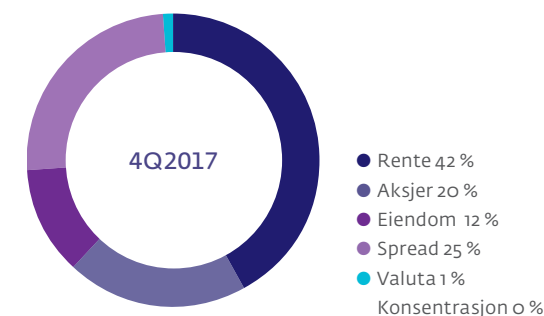
Risikoappetitt for markedsrisiko er uttrykt ved følgende risk statements i tabell på neste side.

SAMLET MARKEDSRISIKO

Risikoappetitten for markedsrisiko fokuserer på bokført renteresultatet. Renterisikoen fra forpliktelsene styres gjennom andel av holde til forfall obligasjoner (inkludert øvrige papirer som føres til amortisert kost) og fastsettes årlig.

Markedsrisiko

Prosent

Samlet markedsrisiko (etter kundebuffer) ble økt fra 4 til 5 milliarder for 2017, hovedsakelig på grunn av økt aksjeeksponering. Målingen av samlet markedsrisiko bygger på metodikken fra Solvens II, men er justert for å hensynta egenvurdert risiko. Dette er særlig knyttet til beregning av spreadrisiko og eiendomsrisiko.

Aksjeandel og eiendomsandel

I tabellen fremkommer gjennomsnittlig aksjeandel og eiendomsandel for kollektivporteføljen. Andelen aksjer og eiendom er forskjellig i de ulike underporteføljene.

Renterisiko og spreadrisiko

Her inngår hvordan rente- og spreadrisiko påvirker samlet markedsrisiko i kollektivporteføljen ved endring i nevnte risiko.

For hvert risikoutsagn er det fastsatt en terskelverdi for når en fornyet vurdering i ledelsen eller styret er påkrevd. Selskapet er kapitalisert til å kunne ta risiko innenfor

disse grensene. Det er i tillegg fastsatt detaljerte rammer for kapitalforvaltningen som fastsetter investeringsuniverset, sikrer diversifisering mellom og i risikokategorier.

Krav til forsvarlig kapitalforvaltning og god forretnings-skikk er grunnleggende kriterier i DNB Livs kapitalforvaltning. Det er videre et krav at risikoen som tas i investeringer skal identifiseres, måles, overvåkes, styres, kontrolleres og rapporteres. Dette gjøres blant annet ved at det er definert et investeringsunivers for investeringer og det er fastsatt hvor stor andel som kan investeres i ulike aktiva klasse. Det er fastsatt begrensninger til investeringer for blant annet, å redusere kredittrisiko, likviditetsrisiko og konsentrasjonsrisiko mot en enkelt debitor osv. Investeringsporteføljene er i utgangspunktet godt diversifisert mellom ulike aktiva-klasser, regioner, sektorer og enkeltinvesteringer.

Rammer og retningslinjer som setter begrensning for kapitalforvaltningen er utformet slik at krav til blant

annet sikkerhet, kvalitet og likviditet til eiendeler er hensyntatt. Rentebærende investeringer har krav til sikkerhet i form av tilfredsstillende pant innenfor 60-65 prosent LTV (loan to value), og garanti for utlån (GIEK-garanti). Det er videre stilt minimum ratingkrav til BBB- (investment grade). Det er også fastsatt en minimum andel i forvaltningen til likvide investeringer (pengemarked, omløpsobligasjoner og aksjer) for å møte løpende likviditetsforpliktelser. Aksjeinvesteringer er hovedsakelig noterte investeringer i regulerte markeder. Investeringer utenfor regulerte markeder, som for eksempel Private equity, hedgefond, unoterte aksjer osv. er begrenset og investeres innenfor en fastsatt ramme for kapitalforvaltning.

Renterisikoen fra forpliktelsene motsvares av renterisikoen knyttet til eiendelene. Selskapets forsikringsforpliktelser har lengre durasjon enn renteinvesteringene. Nivået på durasjonsgapet er hovedsakelig styrt gjennom allokering til hold til forfall obligasjoner og obligasjoner med pant i næringsseiendom.

Derivater benyttes i kapitalforvaltningen for effektivisering og sikring av investeringer innenfor fastsatte rammer. Type instrumenter som kan brukes er også regulert i rammeverket.

DNB Liv følger prinsippet om forsvarlig kapitalforvaltning og god forretnings-skikk. Dette ivaretas gjennom selskapets strategi, rammer og retningslinjer.

Forventet avkastning og rentegaranti

DNB Liv bærer risikoen for å oppfylle den årlige rentegarantien selskapet har i avtalene med kundene. Finansavkastningen må være stor nok til å møte denne garantien. I motsatt fall må manglende avkastning dekkes ved bruk av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, egenkapital eller ansvarlig lån. Målt i forhold til kundefondene har selskapet en samlet gjennomsnittlig rentegaranti på 3,1 prosent for 2017. Tabellen under viser hvordan rentegarantien for hver enkelt bransje har utviklet seg over tid. I takt med utbetaling av pensjoner vil rentegarantien i prosent av forpliktelsene reduseres noe år for år.

Markedsrisiko i kollektivporteføljen

	31.12.17	31.12.16
Samlet markedsrisiko (99,5 %)	5 mrd	4 mrd
Aksjeandel (gjennomsnitt)	4,3 %	3,3 %
Eiendomsandel	9,5 %	9,3 %
Andel alternative investeringer	5,0 %	4,4 %
Renterisiko (1pp endring)	1,2 mrd	1,2 mrd
Spreadrisiko (1 pp endring)	1,6 mrd	1,6 mrd

Utvikling i rentegaranti

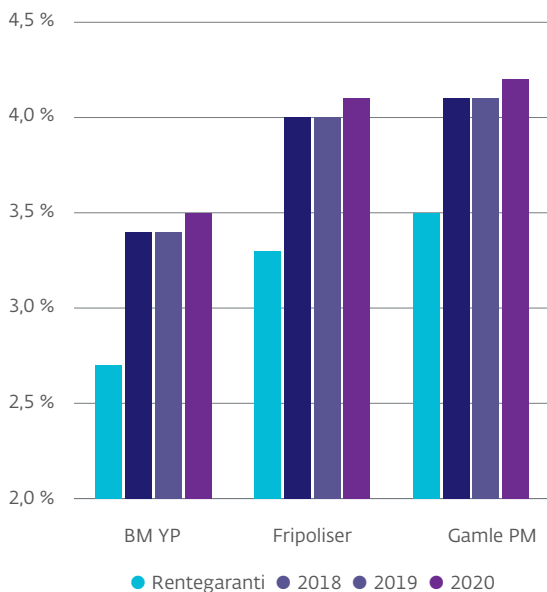
Rentegarantien fordelt på bransje	2017	2016	2015	2014	2013
Kollektiv pensjon (ytelsespensjon og fripoliser)	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %
Individuell kapital	2,2 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,6 %
Individuell pensjon	3,4 %	3,4 %	3,4 %	3,4 %	3,4 %
Kollektiv foreningspensjon	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,1 %
Gjennomsnitt	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %	3,2 %

Innfrielse av rentegarantien er viktig for selskapets verdiskapning og utvikling i solvensmargin. Basert på normaliserte avkastningsforventninger for våre største porteføljer for perioden 2018 – 2020 viser figur rentegarantien sett i forhold til forventet avkastning.

Som det fremgår av figuren ligger forventet avkastning godt over rentegarantien. Marginen er minst for Gamle individuelle kontrakter hvor rentegarantien er høyest.

Rentegaranti og forventet avkastning

Prosent

UTVIKLING I RENTEINSTRUMENTER MED FAST AVKASTNING

Dagens lave rentenivå gjør det krevende å oppnå en høy avkastning på kundemidlene. DNB Liv har som følge av det vedvarende lave rentenivået tilpasset virksomheten gjennom kontinuerlig fokus på balansestyring og kostnadsutvikling. Selskapet har tilpasset kapitalforvaltningen til egenskaper ved forpliktelsene til ulike produkter.

DNB Liv har over tid bygget opp en betydelig portefølje av obligasjoner til amortisert kost. Fra tabellen ser vi at verdien av obligasjonsporteføljen som føres til amortisert kost er 84,3 milliarder ved utløpet av 2017. Disse obligasjonene har en bokført avkastning på 4,4 prosent neste 12 måneder.

Det ble i 2017 kjøpt lån fra DNB Bank/DNB Næringskreditt for 4,9 milliarder kroner med pant i næringseiendom. Lånene er internt kredittvurdert til å tilsvare en minimum BBB-rating. Det er ikke kjøpt ytterligere boliglån fra DNB Boligkreditt i 2017.

Renteinstrumenter med fast avkastning bidrar i vesentlig grad til at selskapet vil innfri rentegarantien også de kommende årene. I figuren til høyre vises forfall for obligasjoner til amortisert kost, boliglån og lån med pant i næringseiendom.

C.3 LIKVIDITETSRISIKO

For å sikre tilstrekkelig likviditet ved potensielt store flyttinger av midler ut av selskapet, settes det en minimum andel likvide papirer. Med likvide papirer menes noterte aksjer, rentepapirer med mindre enn ett års løpetid og statspapirer.

C.4 OPERASJONELL RISIKO

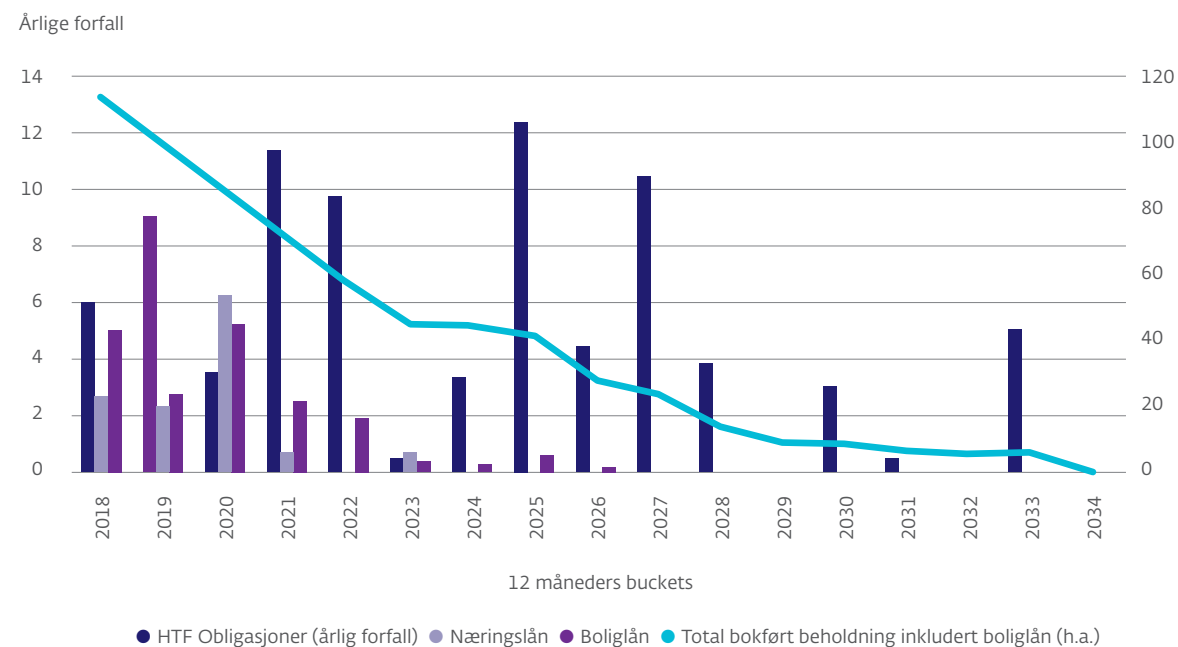
Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser.

Tabell bokført avkastning

2017	Bokført avkastning (%)	Bokført verdi (mrd)
Boliglån	2,3 %	18 250
Næringslån	2,6 %	11 737
Obligasjoner til amortisert kost	4,4 %	84 378
Totalt	3,9 %	114 365

Forfallstruktur og beholdning

i milliarder

Styring av operasjonell risiko innebærer å håndtere risiko for å sikre en effektiv og vellykket virksomhetsutøvelse. En sunn risikokultur innebærer å identifisere og vurdere risiko, etablere, implementere og evaluere tiltak, samt å sikre relevant og effektiv rapportering til aktuelle interessenter. DNB konsernet har fastsatt policy og konsernretningslinjer som omhandler operasjonell risiko. Disse gjelder også for DNB Liv.

En god styring av operasjonell risiko utvikles gjennom følgende prinsipper:

IDENTIFISERING AV RISIKO

Identifisering av operasjonell risiko skjer gjennom linjeledelsens risikovurderinger, egevalueringer, fastsettelse av key risk indicators (KRI)/key performance indicators (KPI) og gjennom registrering av hendelser i selskapets tapsdatabase. Relevant og fullstendig identifisering av risiko er avgjørende for å kunne styre risiko.

MÅLING OG IDENTIFISERING AV RISIKO

Måling og overvåking av operasjonell risiko skjer med grunnlag i identifiserte risiko. Måling og kvantifisering av operasjonell risiko skjer i hovedsak gjennom standardmodellen i Solvens II og årlige risikovurderinger av vesentlige prosesser. Overvåking av operasjonell risiko skal gi klare, konsise og nøyaktige operasjonelle risikoreporter til relevante funksjoner og enheter. Kostnaden for å binde kapital relatert til operasjonell risiko skal dekkes av produktet som gir opphav til den underliggende operasjonelle risikoen.

ETABLERING OG UTVIKLING AV KONTROLLMILJØ

Myndighetenes rammebetingelser samt konsernpolicyer og retningslinjer i DNB krever at det etableres et kontrollmiljø for å sikre at risikoprofilen er innenfor vedtatt risikoappetitt.

Systemet for kontroll av operasjonell risiko vedlikeholdes slik at ledelsen har tillit til at den operasjonelle risikoen blir ivarettatt i tråd med etablerte grenser og operasjonelle prosedyrer. En robust risikostyringskultur bygges

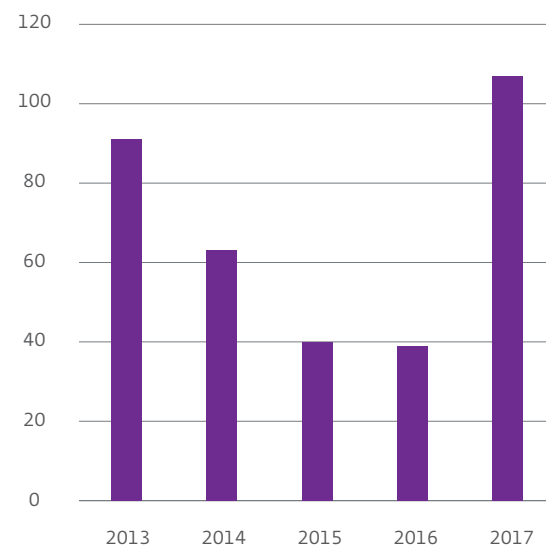
gjennom prinsippene for de tre forsvarslinjene.

For å sikre at alle linjeledere etablerer en velfungerende risikostyringskultur er det definert minimumsstandarder knyttet til risikovurderinger og rapportering. Risikoappetitt for DNB Liv fastsettes i samsvar med definisjon i konsernretningslinjen for styring av operasjonell risiko hvor det fremgår at den skal være lav. Med basis i dette er det etablert en målsetning i risikoappetitrammeverket hvor det fremkommer at operasjonelle tap skal være lavere enn 20 millioner kroner per år.

Operasjonell risiko beregnet i henhold til standard-

Antall Operasjonelle hendelser

Antall hendelser

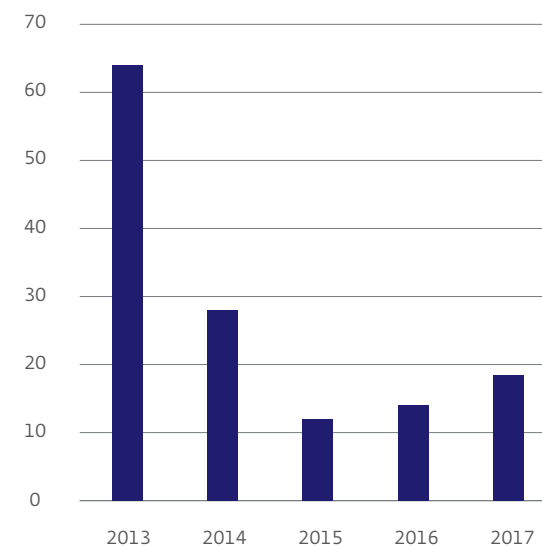

modellen i Solvens II utgjorde 1,1 milliarder kroner ved utløpet av 2017. DNB Liv registrerer og rapportert antall hendelser og tap i egen hendelsesdatabase. Antall hendelser i 2017 er høyere enn i 2016, mens tapene ligger på snittet over tid. I 2017 utgjorde operasjonelle tap 18,5 millioner kroner – se figur under. Standardmodellen for beregning av operasjonell risiko overvurderer etter selskapets oppfatning den reelle operasjonelle risikoen som er knyttet til selskapets virksomhet.

Operasjonelle tap forventes å forbli på et lavt nivå også fremover, noe som er uttrykt gjennom risikoappetitrammeverket.

Operasjonelle tap

Millioner kroner

C.5 ANDRE VESENTLIGE RISIKOER

Forretningsrisiko er risiko knyttet til svingninger i resultatet på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen og myndighetsreguleringer, eller bortfall av inntekter som følge av svekket omdømme. Håndteringen av forretningsrisiko skjer i første rekke gjennom strategiprosessen og ved løpende arbeid for å ta vare på, og forbedre, selskapets omdømme.

Forretningsrisiko, målt som økonomisk kapital, var om lag uendret i 2017 sammenlignet med 2016, og utgjorde 0,3 milliarder kroner ved utgangen av 2017. De regulatoriske kravene til finansinstitusjonene har blitt vesentlig strengere etter finanskrisen. Ytelsesbaserte pensjonsordninger med høy rentegaranti vurderes ikke å være levedyktig lenger. DNB Liv har tilpasset seg ved å avvikle offentlig tjenstepensjonsvirksomhet, og tillater ikke tilflytting av tradisjonelle fripoliser og ytelsespensjonsordninger fra andre pensjonsforetak. DNB Livs strategi innebærer vekst innenfor nye og mer fleksible pensjonsprodukter som blant annet tilbyr kundene muligheten til å velge investeringskombinasjoner selv.

Den teknologiske utviklingen, med økt grad av digitalisering, selvbetjening og informasjonsdeling, er en økende utfordring. Dette krever en løpende tilpasning av organisasjon og kostnadsbase. DNB Liv legger vekt på å utnytte de muligheter som ny teknologi gir.

Risikoappetitrammeverket definerer at DNB Liv ikke skal assosieres med virksomhet som kan skade selskapets omdømme. For DNB konsernet følges nivået på omdømmerisiko gjennom flere indikatorer, og det er fastsatt grense for hva som er akseptabelt nivå på omdømmemålingen. DNB Liv inngår i denne målingen. God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Forretningsrisiko påvirkes positivt gjennom et aktivt forhold til samfunnsansvar og gjennom det etiske regelverket for de ansatte.

Omdømmerisiko blir i tillegg styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, herunder compliance. Omdømmerisiko følges opp gjennom overvåkning av medieomtale, mens konkurransesituasjonen følges opp gjennom analyser av markedsutviklingen samt utviklingen i markedsandeler. Forretningsrisiko kvantifiseres i form av økonomisk kapital. Konsernets modell er basert på historiske svingninger i inntekter og kostnader. En høy inntektsvolatilitet øker risikonivået og dermed også økonomisk kapital. Motsatt vil stor grad av fleksibilitet i kostnadsstrukturen redusere økonomisk kapital knyttet til forretningsrisiko.

C.6 ANNEN RELEVANT INFORMASJON

Selskapet har ingen annen vesentlig eller relevant informasjon enn det som fremkommer over.

D. Verdivurdering for solvensformål

D.1 EIENDELER

I solvensberegningen benyttes verdivurderinger av eiendeler fra finansregnskapet. Det benyttes observerbare markedspriser i den utstrekning det er mulig. Det er blant annet ikke mulig for eiendom, lite likvide rentepapirer og lån som føres til amortisert kost. For verdivurdering av eiendom benyttes den interne verdivurderingsmodellen opp mot to eksterne takster i et rullerende utvalg. For rentepapirer og lån som føres til amortisert kost benyttes det også samme metode som fremkommer av mer-/mindreverdi fra regnskapet. For rentepapirer uten observerbare markedspriser benyttes den eksterne leverandøren Nordic Bond Pricing. For direkte lån benyttes verdivurderingen fra DNB Bank ASA slik det også fremkommer fra regnskapet. Det vises til note 1 i årsregnskapet hvor verdsettelsesprinsippene er utdypet.

D.2 TEKNISKE AVSETNINGER

Forsikringstekniske avsetninger beregnet i henhold til Solvens II regelverket består av beste estimat for forpliktelsene og en risikomargin.

Ved beregning av beste estimat for forpliktelsene kvantifiseres kontantstrømmer mellom kunder og selskap. Noen kontantstrømmer er kjente og sikre, slik som opptjente pensjonsytelser, mens andre er ukjente. De ukjente kontantstrømmene kvantifiseres i et simu-

leringsverktøy. I verktøyet er det resultatdannelsen mellom kunde og selskap som beregnes, gitt en stokastisk avkastning på eiendelene. Gjennom framtidige årlige renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat, beregnes kundens og selskapets framtidige ukjente kontantstrømmer. Verdien av rentegaranti, bruk av bufferkapital og retten til overskudd er inkludert i denne beregningen. Verdien av utbetalinger til kunden utover de opprinnelige garanterte ytelsene medregnes som kundeforpliktelse. Verdien av utbetalinger til kunden er beste estimat av avsetningene. I beregningen anvendes 50 000 scenarier for utviklingen av eiendelene over 80 år. Antall scenarier er valgt for å sikre konvergens i beregningene. Tidshorisonten er valgt for å inkludere alle framtidige utbetalinger i beregningen av forsikringstekniske avsetninger. Alle kontrakter på selskapets balanse i dag er avviklet over denne tidsperioden.

Risikomarginen er kvantifisert gjennom en egen modell for dette formålet. I modellene framskrives utviklingen av kapitalkravet tilknyttet forsikringsrisiko (solvenskapitalkravet for liv og helse forsikringer). Risikomarginen er gitt som 6 prosent multiplisert med nåverdien av alle framtidige kapitalkrav tilknyttet forsikringsrisiko. Anvendt diskonteringsrente er gitt gjennom tilsynsmyndighetenes markedsrentekurve på beregningstidspunktet. I framskrivningen antas det for de fleste produkter at forsikringsrisikoen er proporsjonal til utviklingen i beste estimat kontantstrømmen.

Ved beregning av beste estimat for forsikringstekniske avsetninger fastsettes en del forutsetninger som utledes av første linje risikostyring og forankres i selskapets ledelse og styre. Forutsetningene revurderes minst årlig. Sentrale forutsetninger for fastsettelsen av beste estimat avsetningene er:

- Markedsrentekurve definert av tilsynsmyndighetene
- Utvikling i framtidig dødelighet
- Utvikling i framtidig uførhet
- Utvikling i framtidig administrasjonsresultat
- Framtidig kundefadferd

I grunnlaget for fastsettelse av framtidig utvikling i dødelighet og uførhet anvendes selskapets erfaringsdata på hvert enkelt produkt. Utviklingen seneste år vektlegges mer enn eldre data. Framtidig kundefadferd knyttes til avgang og omdanning av eksisterende kontrakter. De fastsettes basert på historiske data og dialog selskapet har med kundene. For noen produkter er markedet lukket og det er ingen konkurranse om kundene, slik at avgangen her er tilnærmet fraværende.

DNB Liv har søkt Finanstilsynet og fått innvilget anvendelse av overgangsregelverket på forsikringstekniske avsetninger. Ved fastsettelse av solvenskapitalkravet kan selskapet anvende regnskapsmessige forsikringsforpliktelser i stedet for forpliktelser beregnet i tråd med solvensregelverket. Overgangsreglene gjelder i 16 år og

effekten reduseres med 1/16 hvert år, første gang fra 1. januar 2017.

Tabellen på neste side viser forsikringsforpliktelsene beregnet i henhold til Solvens II regelverket og forsikringsforpliktelsene i henhold til regnskapet (Solvens I). Av tabellen fremgår også effekten av overgangsreglene.

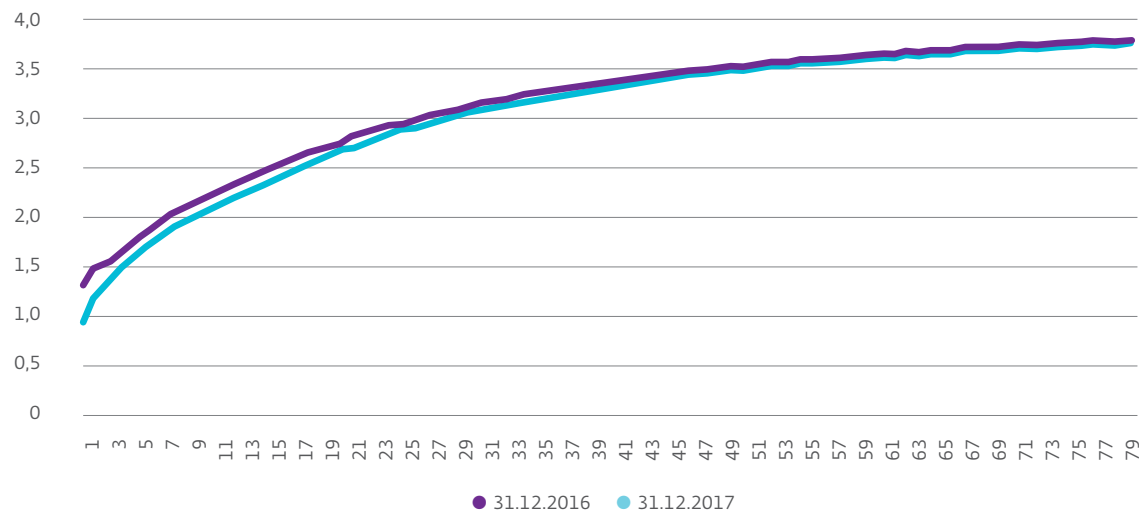
Livsforsikringsprodukter med overskuddsdeling omfatter fripoliser og individuelle produkter med rentegaranti solgt før 1. januar 2008. Livsforsikringsprodukter uten overskuddsdeling omfatter ytelsespensjon bedriftsmarked og individuelle produkter solgt etter 1. januar 2008. Investeringsvalg uten garanti er innskuddspensjon og unit linked produkter i personmarkedssegmentet.

Forsikringstekniske avsetninger

Millioner kroner	Livsforskringsprodukter med årlig garanti		Investeringsvalg	Helseforsikring	Total
	Med overskuddsdeling	Uten overskuddsdeling			
31.12.17					
Solvens I	164 252	39 696	75 206	4 552	283 706
Solvens II	180 919	37 823	70 502	4 517	293 762
Effekt overgangsregelverk	15 625	(1 756)	(4 410)	91	9 550
31.12.16					
Solvens I	152 428	49 257	60 220	6 187	268 092
Solvens II	169 324	46 606	57 706	6 411	280 048
Effekt overgangsregelverk	16 896	(2 651)	(2 514)	(0,0)	11 731

Rentekurve Solvens II

Prosent

Forsikringstekniske avsetninger har økt med ca 14 milliarder kroner i løpet av 2017. Veksten er knyttet til investeringsvalg uten rentegaranti hvor veksten i sin helhet kan tilskrives innskuddspensjon. Vekst i innskuddspensjon er relatert både til ny premie og avkastning på kundemidler.

Endringer i rentekurven som legges til grunn for beregning av de forsikringstekniske avsetningene kan gi vesentlige utslag i beregningene. Som vist i figuren under er det liten endring i rentekurvene som ble benyttet 31. desember 2016 og 31. desember 2017.

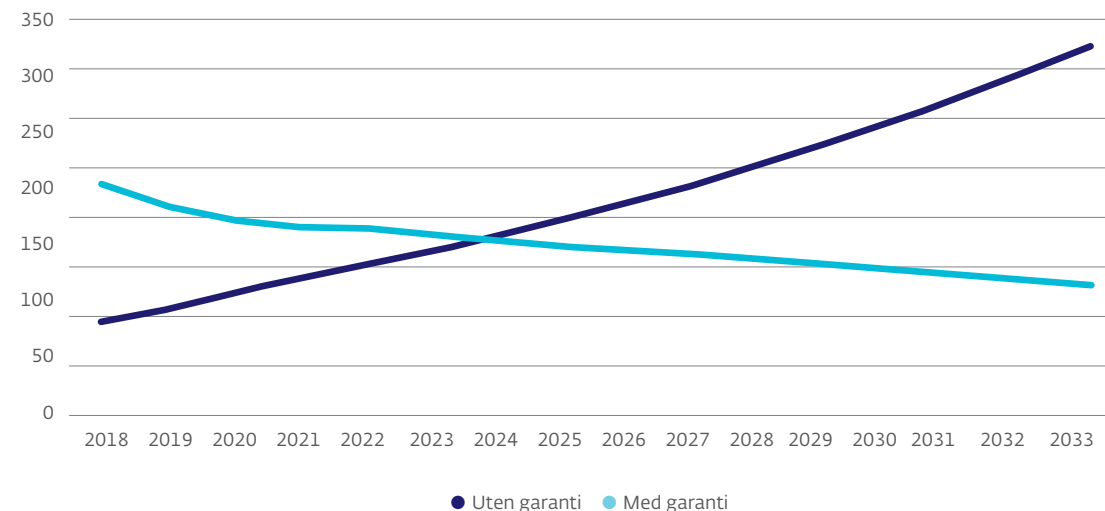
For beregning av forsikringstekniske avsetninger benyttes en volatilitetsjustering av rentekurven. Justeringen har som intensjon å hindre kunstig volatilitet i selskapets

solvensposisjon som følge av bevegelser i markedsspread på selskapets obligasjonsportefølje, blant annet for å minske prosyklisk atferd. Volatilitetsjusteringen er beregnet med utgangspunkt i en referanseportefølje basert på norske livselskaps eiendeler, og utgjorde ved utgangen av 2017 15 bps. påslag i rentekurven. Uten volatilitetsjustering ville forsikringstekniske avsetninger uten overgangsregler vært om lag 2 milliarder kroner høyere og ville redusert solvensmarginen med 13 prosentpoeng.

Basert på forventet avvikling av ytelsespensjon med utstedelse av fripoliser er det foretatt en fremskrivning av forsikringsforpliktelse med rentegarantier frem til 2032 som er utløpet av overgangsperioden for verdsettelse av forsikringstekniske avsetninger. Produkter med rentegaranti er forventet redusert fra et nivå på 200

Utvikling - forsikringstekniske avsetninger

Milliarder kroner

milliarder kroner i 2018 til ca. 114 mrd. kroner i 2032. Reduksjon i forsikringstekniske avsetninger med rentegaranti og risiko for utvikling i levealder kombinert med vekst i produkter uten slike garantier vil bidra til styrket solvensposisjon de kommende årene. Utvikling i porteføljer fremkommer av tabell på forrige side.

D.3 ANDRE FORPLIKTELSER

Forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger

utgjør 10,2 milliarder kroner i solvensberegningen. Utsatt skatt avviker fra skatteposisjonen i finansregnskapet som følge av at det beregnes en skatteeffekt av verdiendringen ved overgang til Solvens II. Dette medfører en økning av skatteforpliktelsen til 2 684 millioner kroner. For de øvrige forpliktelsene samsvarer verdsettelsen i solvensbalansen med verdsettelsen i finansregnskapet

Andre forpliktelser

2017

Pensjonsforplitelser egen ansatte	165
Utsatt skatt	2 684
Derivater	322
Andre forpliktelser knyttet til reassurans, forsikringsoppgjør og annet	1 565
Ansvarlig lån	5 500
Sum andre forpliktelser	10 236

E. Kapitalstyring

DNBs langsiktige finansielle ambisjoner er at konsernet skal oppnå en egenkapitalavkastning på over 12 prosent, en langsiktig ren kjernekapitaldekning på om lag 16 prosent og en utdelingsgrad på minimum 50 prosent av konsernets overskudd gitt at kapitaldekningen er tilfredsstillende. For DNB Liv forventes 6-8 prosent egenkapitalavkastning. Målsatt solvensmargin uten overgangsregler er 140 prosent.

Solvensmargin betegner forholdet mellom selskapets solvenskapital og solvenskapitalkravet som solvensregelverket stiller.

I tillegg til solvensmarginkravet har selskapene også et minstekapitalkrav (MCR). Dersom man faller under solvensmarginkravet går selskapet i dialog med myndighetene. Dersom minstekapitalkravet overskrides overtar myndighetene styringen av selskapet.

Ved utgangen av 2017 var solvensmarginen 190 prosent. Dette innebærer at selskapets kapital er nesten 2 ganger større enn kapitalkravet. Uten overgangsregelverket hadde DNB Liv en solvensmargin 146 prosent. Dette er etter utdeling av utbytte på 1,5 milliarder kroner. Selskapets solvensmargin og margin til minstekapitalkravet fremkommer i tabellen til høyre:

Solvenskapital og solvenskapitalkrav

Med overgangsregler	31.12.17	31.12.16
Solvenskapital	34 307	34 779
Solvenskapitalkrav	18 079	16 518
Solvensmargin	190 %	211 %
<hr/>		
Kapital	34 307	34 779
Minstekapitalkrav	7 436	7 356
Solvensmargin (MCR)	461 %	473 %
<hr/>		
Uten overgangsregler	31.12.17	31.12.16
Solvenskapital	27 140	25 931
Solvenskapitalkrav	18 647	17 116
Solvensmargin	146 %	152 %
<hr/>		
Kapital	27 140	25 931
Minstekapitalkrav	7 888	7 702
Solvensmargin (MCR)	344 %	337 %

Solvenskapitalkravet er økt gjennom 2017 med 1,5 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak økt aksjeeksponering og redusert volilitetsjustering i beregningene. Styrket solvenskapital uten bruk av overgangsregler med 1,2 milliarder kroner skyldes i hovedsak styrkede avsetninger og tilbakeholdt overskudd. Selskapet har gjennom hele 2017 hatt en solvenskapital som er høyere enn solvenskapitalkravet både med og uten overgangsregler. Ved utløpet av 2017 har selskapet gode marginer til de gjeldende solvenskapitalkravene og er godt kapitalisert. Dette innebærer også at selskapet vil innfri solvenskravene på et lavere rentenivå enn dagens markedsrenter.

DNB Livs egenvurdering av risiko og kapital konkluderer med at selskapet er tilstrekkelig kapitalisert i perioden frem mot 2020 og at det er balanse mellom risiko og kapital.

E.1 SOLVENSKAPITALEN

Ved utgangen av 2017 var selskapets sammensetning av kapital som fremstilt i tabellen under.

I kapitalen inngår avstemmingsreserven hvor effekten av å verdsette eiendeler og forpliktelser til markedsverdier fremkommer. Avstemmingsreserven består av følgende:

Solvenskapital

KAPITAL OG KAPITALKRAV	31.12.17	31.12.16
Millioner kroner		
SOLVENSKAPITAL		
Kapital gruppe 1		
Aksjekapital	1 750	1 750
Overkursfond	6 016	6 016
Avstemmingsreserve	20 520	21 106
<i>Inkludert effekt av overgangsreglene</i>	7 162	8 798
Sum kapital gruppe 1	28 286	28 872
Kapitalgruppe 2		
Ansvarlige lån	5 500	5 500
Risikoutjevningfond	516	407
Sum kapital gruppe 2	6 016	5 907
Kapitalgruppe 3		
Utsatt skatt	0	0
Sum kapital gruppe 3	0	0
Sum ansvarlig kapital	34 302	34 779
Sum ansvarlig kapital uten overgangsregler	27 140	25 981

Samlet er ansvarlig kapital med overgangsregler redusert med 0,4 milliarder kroner. I løpet av 2017 er avstemmingsreserven redusert med 0,6 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak summen av redusert effekt av overgangsreglene og overgang til markedsverdi.

Ansvarlige lån under ansvarlig kapital gruppe 2 består av et evigvarende ansvarlig lån på 3 milliarder kroner og et tidsbegrenset lån på 2,5 milliarder med forfall i 2025 og

mulig førtidig innfrielse i 2020. Det evigvarende lånet kan innfris i 2025. Begge lånen er interne lån i DNB konsernet. Det er begrensning i hvor mye gruppe 2 kapital som kan dekke minstekravet (MCR). Kapital som inngår i gruppe 3 kan ikke dekke MCR kravet.

SENSITIVITETER

Solvensposisjonen er sensitiv i forhold til endringer i forutsetninger og rentenivå. Det er utarbeidet sensi-

Avstemmingsreserve

Millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Annen opptjent egenkapital	14 108	13 964
Fond for urealiserte gevinster	688	435
Effekt av overgang til markedsverdi	(1 438)	(2 091)
Effekt av overgangsreglene	7 162	8 798
Sum avstemmingsreserve	20 520	21 106

viteter i forhold til beregningen av solvensmargin ved utløpet av 2017. Disse fremgår av tabellen under.

Sensitivitetsanalysen viser at selskapets største risiko er fall i rentene. Ved et fall på 50 bsp. reduseres solvensmarginen fra 146 prosent til 120 prosent. Også endret dødelighet gir vesentlig effekt på solvensposisjonen. I analysen er det forutsatt redusert dødelighet med 10 prosent noe som tilsvarer økt levealder med 1-2 år. Dette reduserer solvensmarginen til 133 prosent. Dersom det fremtidige rentenivået målt ved en

reduksjon av UFR reduseres fra 4,2 prosent til 3,7 prosent reduseres solvensmarginen til 135 prosent. De øvrige sensitivitetene gir beskjeden effekt på solvensmarginen. Effekten inklusive overgangsreglene er på samme nivå som vist over med ett unntak. Endret rente kompenseres for gjennom overgangsregleverket og renteendringer gir liten effekt solvensposisjonen ved bruk av overgangsregleverket. Basert på beregninger foretatt per 31. desember 2017 vil selskapet ha en solvensmargin over 170 prosent for alle sensitiviteter med overgangsregler.

Sensitiviteter

Prosjenter	Solvensmargin
Solvensmargin per 31.12.2017	146 %
Renteoppgang på 0,5 prosentpoeng	171 %
Rentenedgang på 0,5 prosentpoeng	120 %
Økt dødelighet med 10 prosent	153 %
Redusert dødelighet med 10 prosent	133 %
Økt uførhet med 10 prosent	144 %
Redusert uførhet med 10 prosent	147 %
Fall i aksjeverdier med 25 prosent	142 %
Økt spread med 0,5 pp. kombinert med økt VA (1) + 0,15 pp.	147 %
Redusert ultimate forward rate (UFR) til 3,7 prosent	135 %

E.2 SOLVENSKAPITALKRAVET OG MINSTEKAPITALKRAVET

Tabellen under viser en oversikt over utviklingen i solvenskapitalkravet uten overgangsregler i 2017 samlet og fordelt på hovedmodulene i standardmodellen.

Som det fremgår av tabellen under er markedsrisikoen høyere ved utløpet av 2017. Dette skyldes høyere aksjerisiko i porteføljene. Rentene er om lag på samme nivå ved utløpet av 2017 som ved utløpet av 2016, og det er således liten endring i selskapets renterisiko.

Økningen i motpartsrisiko skyldes i hovedsak endring i risiko mot reassurandør. I livsforsikringsrisiko inngår avgangsrisiko. Denne påvirkes av hvor høy fremtidig inntekt i produktene som er lagt til grunn i beregningen av forpliktelsene. Fremtidige inntekter øker i første rekke som følge av veksten innenfor innskuddspensjon. Avgangsrisikoen øker som følge av dette noe som bidrar til økt livsforsikringsrisiko.

Sammensetning av undermoduler for markedsrisiko i standardmetoden er vist i C.2.

Solvenskapitalkrav (SCR) og minstekrav til kapital (MCR)

Millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Markeds- og motpartsrisiko	29 554	27 639
Forsikringsrisiko	11 328	11 220
Operasjonell risiko	1 123	1 095
Diversifisering	(7 423)	(7 174)
Tapsabsorbering i utsatt skatt	(5 126)	(4 637)
Tapsabsorbering i Forsikringstekniske avsetninger	(11 376)	(11 625)
Solvenskapitalkrav	18 079	16 518
Minstekapitalkrav	7 908	7 356
Solvensmargin med overgangsregler	190 %	211 %
Solvensmargin uten overgangsregler	146 %	152 %

Beregningen av minstekravet til kapital baserer seg på rater av beste estimat avsetninger under Solvens II for livsforsikringsprodukter og skadeprodukter. I beregningen er det en nedre og øvre begrensning i kravet på minimum 25 prosent og maksimum 45 prosent av beregnet solvenskapitalkrav. Minstekapitalkravet per 31. desember 2017 er dominert av krav tilknyttet livsforsikringsdelen av forretningen (95 prosent). Skadeproduktene står for de siste 5 prosent. Minstekravet er 31. desember 2017 ikke utenfor begrensningene på minimum 25prosentog maksimum 45 prosent.

Minstekapitalkravet har i løpet av 2017 økt med 0,5 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak økt markedsrisiko og forsikringsrisiko gjennom 2017.

E.3 BRUK AV DEN DURASJONSBASERTE UNDERMODULEN FOR AKSJERISIKO VED BEREGNINGEN AV SOLVENSKAPITALKRAVET

Selskapet anvender ikke denne undermodulen.

E.4 FORSKJELLER MELLOM STANDARDFORMELEN OG BENYTTETE INTERNE MODELLER

Selskapet benytter ikke interne modeller.

E.5 BRUDD PÅ MINSTEKAPITALKRAVET OG BRUDD PÅ SOLVENSKAPITALKRAVET

DNB Liv har rapportert kapitalkravet til finanstillstyret for hvert kvartal i 2017. Selskapet har i hele perioden oppfylt solvenskapitalkravene.

E.6 ANNEN RELEVANT INFORMASJON

TILSTREKKELIGHETSTEST

Selskapet har i henhold til IFRS 4, vurdert om selskapets avsetninger står i forhold til forpliktelsene overfor kundene. Dersom testen viser at premiereservene er for lave til å bære de fremtidige forpliktelsene selskapet har, skal differansen regnskapsføres ved testtidspunktet. Testen gjelder DNB sitt konsernregnskap som følger IFRS.

Alle pristariffer som selskapet benytter, baserer seg på selskapets erfaringer innen produktsegment eller bransje. Produkter vil dermed kunne ha forskjellige grunnlagsrenter, dødelighets- og uforhørsantagelser, samt forskjellige omkostninger. Tilstrekkelighetstesten vurderer marginene i tariffene gjennom fremtidige risiko- og administrasjonsresultat. Realistisk verdi av forpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer fra forsikringskontraktene gitt en rentekurve. Tilstrekkelighetstesten er følsom for endringer i rentekurven. Testen indikerte ikke noe behov for ytterligere avsetninger for forpliktelser overfor forsikringstakerne og viste gode marginer per 31. desember 2017.

Vedlegg

LIST OF REPORTED TEMPLATES

- S.02.01.02 Balance sheet
- S.05.01.02 Premiums, claims and expenses by line of business
- S.12.01.02 Life and Health SLT Technical Provisions
- S.17.01.02 Non-Life Technical Provisions
- S.19.01.21 Non-Life insurance claims
- S.22.01.21 Impact of long term guarantees measures and transitionals
- S.23.01.01 Own Funds
- S.25.01.21 Solvency Capital Requirement
 - for undertakings on Standard Formula
- S.28.02.01 Minimum Capital Requirement
 - Both life and non-life insurance activity

Kilde :

Implementing regulation EU 2015 – 2452 ITS SFCR.pdf
EIOPA delegated regulation 202015 - supplementing
direktive 202009-138 EC. Article 307,308,309,310,311.